

మ ది రా దే పి

(నాటికల సంపుటి)

అచార్య కౌండిన్య భట్టర్
అట్లూరి వెంకట కృష్ణయ్య

సాహిత్యలతా గ్రంథమాల
గుంటూరు

హా 1-12-0

సాహిత్య లతా గ్రంథమాల

ప్రథమ ముద్రణము ... మార్చి 1953

సర్వహక్కులు సంపాదకురాలిని

సంపాదకులు :-

శ్రీమతి మద్దినేని అమ్మలాదేవి
గుంటూరు

కవ్యభారతీ ప్రింటింగ్ ప్రెస్, హైదరాబాద్.

నా మాట

సాహిత్యలతా గ్రంథమాలద్వారా నా అరుణ కిరణ కళాసమితి ప్రజానీకానికి ప్రప్రథమంగా (ప్రథమ అరుణ కరణాన్ని) నా 'అగ్నిజ్వాల' సమించింది. ఈ మదిరాదే వి నాసమితి రెండవకిరణము (మరొకచన) దీన్ని మీరాదరిస్తా రని భావిస్తా. విషాదం మానవహృదయాన్ని కదిపివేస్తుంది. (విషాదరచనలే ఉద్దేశ్యం నెరవేరుస్తాయి) ఈనాడు సాహిత్యలో కంఠో ముఖ్యంగా నాటకరంగంలో విషాదసాహిత్యాలే ప్రజలెక్కువ ఆకర్షిస్తున్నవి. ఈ సంపుటియందలి మూడునాటికలు విషాదాంతాలే. ఎమెయ్యూర్ ఆర్టిస్టులకు నేను చెప్పదలచిందొక్కటేమాట. ఒకనాటకాన్ని ప్రదర్శించదలచినప్పుడు దాన్ని పూర్తిగా చదివి అర్థంచేసుకోవాలి. అంటే పాత్రలు, స్వభావాలు, రంగస్థలం, వేషధారణ వీటిని పరస్పర సమ్మేళనం చేయాలి. అట్లా చేస్తే నాటకకళ ఉన్నతస్థాయి చేరుతుంది. కళాకారులు నాటకం మొట్టమొదటసారి పూర్తిగా చదవాలన్న ఉద్దేశ్యంతోనే పాత్ర స్వభావాలు ప్రదర్శనకు వలయుసామాగ్రి వేరుగా యవ్వలేదు, పాత్రలకు అనుగుణంగాని భాష, వేషధారణజేసి కళను ఖాసీజేయవద్దని ప్రార్థన. నేను సాహసించి ఒక కొత్తపంథా తొక్కాను. అసలది పాతపంథే. పూర్వ నాటకాల్లో సూత్రధారుడంటూ ఒకడుండేవాడు. అతడు నాట్యాచార్యుడన్నమాట. నాటకం ప్రారంభించేముందు సూత్రధారుడు ముఖపటముదగ్గరకు వచ్చి కవిని, నాటకాన్ని పరిచయం

చేస్తాడు. రాబోయే పాత్రను పరిచయంచేస్తాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు నాటకభావాన్ని గూడా ప్రదలముందు పెట్టాడు. నేను సూత్రధారుని కథకుడు అనే కొత్తపేరుతో ప్రవేశపెట్టన్నా.
(బలి విజయం నాటికల్లో)

ఇచట నాకథనునివని పాత్ర పరిచయం జేయబంకాదు. తెరలో మనకు కనుపించని కథనంతా మాటలరూపంలో ప్రేక్షకులముందు పెట్టాడు. ప్రేక్షకుల కండ్లముందు తెర ఏత్తగానే కనుపించేదృశ్యం, ఈవిధానంవల్ల కొత్తగా ప్రేక్షకులకు తోచదు. ఎందుకనగా వారంతకునూండే కథలో కొంతనరకూ మునిగిపోయింటారు. నేను జేసిన యిమార్పును అభ్యుదయ రచయితలు, కళాకారులు పాఠకులు మన్నిస్తారా!

కృతజ్ఞత

నేను అడుగుకుండానే ఈనాటికలసంపుటిలో తన ఉత్తమ నాటిక 'దేశద్రోహి'ని జేర్చి నా అరుణ కిరణ కళాసమితి సాహిత్యరంగంలో భాగంపయ్యెన్నో అట్లూరి వెంకటక్రిష్ణయ్య (బలజశ్రీ)కి కృతజ్ఞత.

పుష్పంజలి

దినదిన పతనావస్థ నొందుచున్న ఆర్యజాతికి, ఆర్య సంస్కృతికి నూతనోత్తేజం కల్పించ నవతరించి ఆర్యసమాజాన్ని స్థాపించి, ఆర్యధర్మ స్థాపనకై బలమైన శ్రీ స్వామి దయానంద సరస్వతి ఋష్యేంద్రుల సాదవద్దములకు భక్తి పూర్వకంగా—
ఆచార్యకౌండిన్యభట్టర్ అరుణ కిరణ కళాసమితి.

మదిరాచేవి

[నైజాం రాష్ట్రంలోని దోరేపల్లి (నల్లగొండజిల్లా)లో మదిరాచేవి, మదార్-సాహెబ్ సేటికి దేవతలుగా కొలవబడుతూ ఆమె ప్రేమజీవితాన్ని పంక రాధలను ఆహుతిచేసిన అమరజీవులకథ ఆధారంగా పేర్లమార్పుతో వ్రాయబడిన స్వేచ్ఛరచన.]

పాత్రలు.

ధర్మారెడ్డి- ధర్మపురి జమీందార్

వీరభద్రారెడ్డి- వీరభద్రాపురం జమీందార్, ధర్మారెడ్డి

పినతండ్రి కొడుకు

మదార్- ధర్మారెడ్డి సేనాని, మంత్రి

వెంకోజు- కోట కాపలాదార్

భటుడు-

మదిరాచేవి- ధర్మారెడ్డి భార్య

1వ దృశ్యం

(ధర్మపురి కోటలోని కచ్చేరీచావడి. ధర్మారెడ్డి కుర్చీపై కూర్చోనియుంటాడు — నయస్సు 30-35 మధ్య. అజాను బాహుడు. నిష్కల్మషహృదయ — ప్రక్కనున్న వేటకుక్కకు యేదో పెట్టుంటాడు.)

(వీరభద్రారెడ్డి ప్రవేశిస్తాడు. 23-25 మధ్య నయస్సు దూకుని బలవాని. ముఖం చిరు-స్వప్నానితంబుగా యెందుకో కోపభావాలు కనబడుతుంటాయి)

ధర్మా- వీరభద్రా! కూర్చో!

వీర- (ప్రక్క కుర్చీలో కూర్చుని ఆలోచనతో చూస్తుంటాడు)
ధర్మా-నీకోట చాలా బలిష్ఠమైంది. వీరభద్రాపురము ముందు
యీ ధర్మపురి యేపాటిలే!

వీర- నిశ్చయంగా ధర్మారెడ్డి ముఖంనైపు చూస్తుంటాడు
ధర్మా-ఎందుకలా చూస్తావు ఇచట పరిస్థితులు నీకేంబాగాబేవా?

వీర- (కొద్ది తీవ్రంగా) ఆ! బాగాలేకేం. చాలాబాగున్నయ్

ధర్మా-నా పెంపుడుజంతువులను చూచావా! వాటికి నేనంటే
ప్రాణం (దగ్గర కుక్కనుచూపి) ఎల్లప్పుడు నన్ను వదలి
పొనంటాడే భైరవుడు. నేనంటే ఎంతప్రేమ దీనికి

వీర- మానవులపై జంతువులకే ప్రేమ. మానవులకు మానవుల
పై ప్రేమ లేదు. మానవహృదయాలు విషపూరితాలు

ధర్మా-వీరభద్రా! నీమనస్సుకేదో బాధగాయున్నట్లుంది

వీర- ఏమిలేదు మహారాజా! ఇక్కడికి వచ్చినరోజు తూర్పు

బురుజుపై ఆర్ధరాత్రి సమయమున చూచిన ఒక దృశ్యం
నా హృదయ ప్రశాంతతను నిరంతరం భంగంచేస్తున్నది.
ఎంత మరచిపోదామన్నా మరపురావడంలేదు

ధర్మా-నిన్నంతగా బాధించు ఆ దృశ్యమేమిటో చెప్పరాదూ
వీర- చెప్పినంతమాత్రమున లాభములేదు. పై గా...

ధర్మా-పై గా...

వీర- (తలనంచుకొనును)

ధర్మా-చెప్పు వీరభద్రా! నీమనస్సును బాధించే ఆ దృశ్యమేదో
చెప్పు!

వీర- చెప్పుటకు సమయమింకనూ రాలేదు మహారాజా

ధర్మా- నాకు చెప్పుటకుగూడ సమయమూ

వీర- ఓమీఁచండి మహారాజా! హృదయవ్యథ చెప్పిన తీరునది

కాదు. అది బలికొరుచున్నది. అది సామాన్యమగు బలి

కాదు. నరబలీ అందునూ ఆపులబలి

ధర్మా-(నవ్వి) నీవ్యాకులము నేను గ్రహించినాను వీరభద్రా!

వీర- నిజంగా గ్రహించారా!

ధర్మా-నిజంగా గ్రహించాను. చెప్పుమయ్యావా!

వీర- చెప్పండి

ధర్మా-ఒక్కయువతి తనభర్తను కాదని వేరొక యువకునితో
విహరిస్తున్నది

వీర- (తెచ్చికొలు ఆశ్చర్యంగా) ఎవట మహారాజా!

ధర్మా- (చిరునవ్వుగా) ఇవటనే నాధర్మపురి కోటలో ఆవృత్త్యా
న్ని నీవు చూచివుంటావు. అది నీమనస్సుకు భాధకలిగింది

ఉంటుంది

వీర- బాధకలిగించిందంటావే ప్రభూ! ఆపాదమస్తకం నన్ను నిలుపునా దహించింది. నేనిప్పుడు బ్రతికన్నానా! మరణించానా! చెప్పుడి

ధర్మా-(చిరువత్సరం) అంతగా నిన్ను బాధించిందే ఆ ప్రణయ జీవుల స్వేచ్ఛాఫలహారం. ఆ అపరాధానికి కారణం నేనే.

వీర- కాదు కాదు ప్రభూ! రాణీ మదిరాదేవి

ధర్మా-నా మదిరా నిరపరాధి. ఆ అపరాధంనాచే నేచెప్పా విడు. నన్ను ప్రేమించిందా లేదానని తెలుసుకోకుండానే రాజ్యమదంతో తోటి సామంతుని బిడ్డను వివాహమాడటం నాతప్పుగాక మరెవరిది?

వీర- మదిరాదేవి మిమ్ముల మనసార ప్రేమించేవివాహమాడింది క్షమించండి. మదిరాదేవి నిరంకుశస్వేచ్ఛావిహార కాముక ప్రవృత్తిని గుర్తించలేక మీరు పూర్తిగా స్వేచ్ఛనిచ్చారు. ఆ స్వేచ్ఛాఫలితంగా మదిరాదేవి మదిరాపాన మరణమైంది అంతే ప్రభూ!

ధర్మా-పొరబడుతున్నావు వీరభద్రా! 18 ఏండ్ల కన్యమనస్సుకి 30 ఏండ్ల పురుషు నాకరింపజాలదు. ఆ లేతహృదయం నవయువకునికోసం వెదకలేదుతుంది. ఇది సృష్టిరహస్యం. నా మదిరా అంతే. ఈతప్పంతా నాదే.

వీర- (కోపంగా) ఇందులో మీ తప్పేమీలేదు. కామంతో మదిరాదేవి కన్నులు మూసుకపోయాయి. నేనాని మదార్ మత్తెక్కి తన్ను తాను మరచాడు. రెడ్డివంశ

మర్యాద నాశనమయింది. వంశకళంకం అంతమొందించి
వీరాలి.

ధర్మా- వద్దు వీరభద్రదా! మదిరా మదార్లు సేనుడివులువారిని
చంపవద్దు. వారి రసాస్యప్రసన్ననాథ దాసీలమూలంగా
తెలిసింది. వానిద్వరి పవిత్ర ప్రేమకు అంతరాయం కలిగిం
చడానికి నానునన్ను అంగీకరించలేడు. అందుచే రాణివా
నానికి పోవడమే మానివేశాను

నీర- నీవు త్యాగమూర్తివి ప్రభూ! మదార్ రాజుడ్రోహ
నుదార్! నీ అంతులేల్లకపోతే నే రెడ్డివీరుణ్ణికాదు

ధర్మా- తొందరపడుతున్నావు వీరభద్రదా బాగా ఆలోచించి
చూడు, ఇందులో మదార్ తప్పేమంది

నీర- నీబోటి శాంతమూర్తులకు, త్యాగశీలురకు ఘోర అప
రాధికూడ, నిరపరాధిగాకనబడతాడు. కాని వంశమర్యా
ద నాశనమైపోతుంటే నే చూస్తూ వూరుకోలేను. వంశ
మర్యాదకోసం మదిరా మదార్లను బలి చేసితీర్తాను

ధర్మా- వీల్లేదు. నీవుచెప్పేది అధర్మం. ఇందూ మదార్ తప్పు
లేదు మదిరాతప్పులేదు అదంతాకాలవిధి. దాన్ని ఆపడం
నీతరమా, నాతరమా! మన పరువు మర్యాదలకోసం
సాటి ప్రాణుల హింసించడం నీచం. చేతనైతే వారిమన
స్సులు మాన్చేందుకు ప్రయత్నించు, నే సంతోషిస్తాను.
మానవులమనస్సులు మార్చలేక హత్యచేయడం నీచాతి
నీచం

నీర- ఎంతటి నీచమైనారే వంశమర్యాదకోసం చేస్తాను. నా

ప్రాణాన్నయినా యిస్తాను. మదిరా పిస్తానంటే వస్తా
సహింసరానిది

ధర్మా- నీమనస్సు కితిసం—వీరభద్రా! నామాటవిను
వీర- బాల్యమాదిగా మీమాట కెదురాడలేదు కాని ఇంక
అనివార్యము. తమించండి. సెలవు. (లేచిపోబోవును)

ధర్మా- పోవద్దు వీరభద్రా! కూర్చో!

వీర- (కూర్చొని ఆలోచనతో చూచుచుండుచు)

(మదార్ ప్రవేశము) (మదార్ అజాను బాహుడగు)

సర్వాంగసుందర విగ్రహం 20-25 మధ్య వయస్సు. రత్నాలు
చెక్కిన ఖడ్గం నడుముకు వేలాడుతుంటుంది)

మదా- సలాం ప్రభూ!

ధర్మా- మదార్! మన చెక్కిన దోపిడిగుంపుకు యేంకేట
విధించావ్

మదా- మరణదండన విధించావ్ ప్రభూ!

ధర్మా- మరణదండనా! దండనీతి యంతదారుణం. అపరాధులు
శిక్షింపబడ్డారా

మదా- లేదు ప్రభూ! తమ ఉత్తర్వుకోసం నచ్చాను

ధర్మా- మరణదండన ఆపుచేయ్. వారిమనసు మారేవరకు
కారాగారశిక్ష విధించు

మదా- చిత్తం

ధర్మా- (చిరునవ్వుతో) నీవు విధించదలచిన శిక్ష రద్దుచేశానని
చికాకుపడకు. దయ మానవబీవితానికి ముఖ్యం

వీర- దయ మానవునికి ముఖ్యమేకావచ్చు, రాజుద్రోహుల

దండించేవిషయంలో కూడా వయో! ఏమంటావు మదార్
మదా- (నివ్వేరపడి) చిత్తం

వీర- మదార్, రాజహృదయ లాంటికి భంగం కలిగించడం కూడా
రాజుద్రోహం కదూ?

మదా- అవును ప్రభూ!

వీర- అట్టి ద్రోహికి యెట్టి శిక్ష విధించాలి

మదా- వెంటనే మరణదండన

వీర- అట్టి ద్రోహులు ధర్మపురి కోటలోనే వున్నారని నీకు
తెలుసా మదార్

మదా- ధర్మప్రభూ! ధర్మాచెడ్డి పరిపాలనలో రాజుద్రోహులు
గూడానా?

వీర- మేకవన్నె పులులను గుర్తించడం సులభమా మదార్

మదా- (ఆలోచనతో) ప్రభులు చెప్పేదినాకు అర్థము కావటము లేదు

వీర- ఎందుకర్థమవుతుంది. ఈకత్తిరుచిచూపిస్తే నీకంతా అర్థమవు
తుంది.

ధర్మా- వీరభద్రా!

వీర- ప్రభువులు యీ విషయంలో జోక్యం కలిగించుకోవద్దని
ప్రార్థన

ధర్మా- ఇది నీవు మదారుతో యేం మాట్లాడటానికి వీల్లేదు
వీరభద్రా

వీర- ఈ అత్యాచారం జరిగితే రాలిసిందేనంటారు

ధర్మా- నా ఆంతరంగిక విషయాలలో నీకు జోక్యం ఆనవసరం
వీరభద్రా

వీర- చిత్తం మహానాజా! (మఃఖం బోవంతోకూడిన స్వరంతో)
 ఒక్క-మనవి. ఈమదారు మేకనన్నెపులి. చినిని నమ్మ
 కండి. (అగి) నీమ నీప్రాణాలకే— అబ్బా!— శిలపు
 నెప్పివస్తాను. (నెప్పిపోవుమంటున్నాను)

శర్మా- వీరభద్రదా! వీరభద్రదా!

(వీరభద్రదుడు వెళ్ళును)

శర్మా- అబ్బా! మూఢాఢా

సుదా- ఎందుకిలా భాధపడ్తారు ప్రభూ!

శర్మా- మదారు వీరభద్రుడిన్న మాటలకు చిన్నపుచ్చుకోక.
 నా జమీన్ నేనానివి, మంత్రివి నీవేగా. నాఅంశతో
 వాడవు నీవు

సుదా- ఎంతమాట. నే ప్రభు నేవకుడను

శర్మా- ఇక నీవు వెళ్ళుమదారు

సుదా- చిత్తం సలాంపభు (వెళ్ళును)

శర్మా- అబ్బా! మదిరా నీ జీవితానికి తీరని కళంకం కలిగించిన
 ద్రోహిని. వీరభద్రదుడు పట్టుదలమనిషి. మదిరా
 మదారులను బలిగొనితీరుతాడు. అది జరగకుండా
 నా శాయశక్తుల ప్రయత్నిస్తాను.

శర్మదు- (ప్రవేశించి) భోజనానికి లేవండిప్రభూ

శర్మా- మదిరా!—మదారు— (కాసేపు దీర్ఘంగా ఆకాశం
 వైపుచూచి) వీరభద్రదా! ప్రేమజీవుల బలిగొనకు.

(వెళ్ళును)

తెరపడును.

2వ దృశ్యం

కోట కూర్చుంటున్న మదిరాజేవి కూర్చోని యుంటుంది.
మదిరా అంత మాపసి కాకపోయినా అందవికారి కాదు. ఎక్కి
పురుషుడైనా ఆకర్షించగల శక్తి ఉంది ఆముఖంలో. 18 సం॥
వయస్సు

మది- (లేచి నిలబడి) మదార్! (అని కేకవేయును)

(తెరలో) మదిరా! వస్తున్నా (అని మదార్ ప్రవేశించును)

మది- అర్ధరాత్రి దాటింది. ఈవేళయింత ఆలస్యంచేశావేం
మదార్

మదా- రాజకార్యాల్లో మునిగిపోయానోరా? ఎన్ని పనులున్నా
రాణిని మరువగలనా!

మది- ఆ! నిజంగా!

మదా- మదిరాజేవిగారు యేమిచేయమన్నా చేస్తాను. నిష్పల్లో
చూకమన్నా చూకుతాను

మది. అబ్బ! అంతమాటనకు

మదా- దేవిగారికోర్కె సరవేర్చడానికి యింతోజు యేర్పాటు
చేశాను.

మది- ఏమికోర్కె

మదా- మీకోర్కె నాకు తెలుసు దేవి— రేపు సూర్యోదయా
నికి ధర్మపురికి జమీందారిణి మదిరాజేవి

మది. నిజంగా

మదా- నిజంగా రాత్రి

మది- అసంభవము:

మదా- సంభవమే. అయ్యేర్పాటంతా నేచేశాను

మది- ఏంచేశావో చెప్పు

మదా- మీకు చెప్పకుండా చేసినందుకు తమించండి, ఇప్పుడు
మనవిచేస్తాను (ఆగిపోవును)

మది- చెప్పుమదార్ నందేహిస్తావేమి

మదా- నే చెప్పబోద్యోవిషయం రానిగాడికి తాత్కాలికంగా
బాధకలిగిస్తుందేమో

మది- ఘరవాలేదు చెప్పు ధర్మపురికి మదిరాదేవి జమిందారిని
కాపటానికి .....

మదా- ఒక్కరేఅడ్డు ఉండేది

మది- ఎవరా అడ్డు

మదా- ప్రభువు

మది- ఐతే ఆయన్నేచెయ్యదల్చావ్

మదా- ప్రభువులాంటి ధర్మాత్ములకు యూరోకలో స్థానంలేదు

మది- అమాయకుడైన మహారాజును చంపావా?

మదా- నా మదిరాదేవిగారికోసంచేశా. ధర్మరెడ్డి నాప్రభువే.

కాని మదిర నా ప్రాణం !

మది- మన స్వార్థంకోసం ఆ త్యాగశీలుని బలిచేయవద్దు

మదార్ ఇది నీ ప్రియురాలి ప్రార్థన

మదా- దేవి తమించండి మహారాజు భోజనంబరిగి రెండుజాము
లయింది. ధర్మప్రభువులు స్వర్గానికి వెళ్ళేవుంటారు

మది- ఆ ....

మదా- రాణీ నేరాజుద్రోహంచేశా. నీవు జమీందారీకికాగానే
తిరిగివు

మది- నిన్నా నేశిరించెని. నీవు నా జీవితసర్వస్వం. నామకా
ర్థమే జమీందారీకి. సర్వాధికారివి నీవే. కాని మన
స్వార్థంకోసం అమాయకుణ్ణి బలిచ్చేశామే అని నాచింత

మదా- అంతేనా లేక నీభర్తను చంపానని బాధపడుతున్నావా?

మది- నాభర్త ధర్మారెడ్డికాదు నీవే. స్త్రీ ఎవరిని ప్రేమిస్తుందో
వాడే ఆ స్త్రీకి భర్త. వచ్చేజన్మలో నేను నీకు ధర్మపత్ని
కావాలని కోరుతున్నా

మదా- (చిరునవ్వుగా) మదిరాదేవి జమీందారీకిగాదు. కోట
లోకి వేంచేయండి

మది- (నవ్వును)

మదా- పోదారండి రాణీ వీరభద్రారెడ్డికి యీ కట్రసంగతి
తెలియకుండాచెయ్యాలి. వీరభద్రారెడ్డి త్రాచుచాము.
అతన్ని కనిపెట్టి మనం మెలగాలి రాణీ

మది- వీరభద్రారెడ్డి మధ్యాహ్నమే వీరభద్రాపురం వెళ్ళాడు

మదా- కాని యీవార్తవిని వారు తిరిగిరానప్పు. రాణీగారు
వారితో జగ్రత్తగా మెలగాలని ప్రార్థిస్తాను

మది- ప్రార్థన దేనికి. శాసిస్తున్నానని చెప్పు

మదా- మీరు రాణివాసానికి వెళ్ళండి. నేను రాజుగారిమహల్
కు వెళ్తున్నాను

మది- మదా! ఇక మన ప్రేమలతకు అడ్డులేదు. స్వేచ్ఛగా

అల్లుకొవచ్చు, పుట్టింనవచ్చు, కలించవచ్చు.

(దూరంగా గుడ్లగూబ అరుపు వినిబడుతుంది)

మది- గూబ అరిచింది. నా హృదయమిక్కేదో అనుమానంగా

భయంగా ఉందిమదారో! తొందరగా వెళ్ళమరా, నీ

భద్రారెడ్డి వచ్చాడేమో. (వెళ్ళదరు)

తే ర ప డు ను

—o—

కిన దృశ్యం

(రాజమహల్ వీరభద్రారెడ్డి ప్రవేశించి కోపంతో తారల్లాడుతుంటాడు.)

వీర- మరారో నా అన్నను నీవు కబళించితిర్తావని నాకు తెలుసు

నీవంతవసీ చేశావు. ఎవరక్కడ

(తెరలో మదిర) నేనే వీరభద్రా.

వీర- రాణీగారా!

మది- బయటికివచ్చి కుక్కలో కూర్చోంటుంది

వీర- రాణీగారి మనస్సు యీ అఘాతం

మది- పెద్దదెబ్బ. హృదయం బద్దలై పోయింది, నేను బ్రతికిర
కొంచెయ్యాలి

వీర- ఇంతమాత్రానికి కలతపడకండి. మా అన్న గారు ధర్మార్థులు.

- నాకు ఈ స్రవంచానికి తగదు, ఇంతకు హత్యను
గురించి మీ ఉద్దేశ్యం
- మది- సామంతులంతా ఏకాకుగాఉంది. ఈహత్య విచారించే
వారం నీదే వీరభద్రా
- వీర- ఉ ...
- మది- నా కీవితసర్వస్వం నాశనమయింది. ఇక ఈప్రపంచంలో
నేనేంచెయ్యాలి. అబ్బా! నాప్రభూ! (రెండుచేతులతో
కండ్లుమూసుకొని ఏడ్చును)
- వీర- మీరీవిధంగా వ్యాకలకడి మాఅన్నగారి మరణంతో బల
హీనమైన రాజ్యాన్ని మరీ బలహీనంచేయకండి!
- మది- వీరభద్రా! నీవు నన్నాజ్ఞాపించు. నాకు కర్తవ్యాన్ని
బోధించు
- వీర- నాకా బాధ్యతవద్దు. మా అన్నగారి కుడిభుజం మదార్
వున్నాడు ఆతనినలహా అందరికీ మంచిది.
- మది- మదార్ మన క్రిందివాడు సేనాపతి, మర్రితి. నీవో యీ
రాజ్యానికివారసుడవు. నీబాధ్యతగొప్పది. కాకపోయినా
యిక రాజ్యం నీదేగా
- వీర- కాదురాణీ— అన్నగారి మరణంతో తప్పించే నా హృద
యానికి సూలాలా నాటుతున్నయ్—నాకు రాజ్యదాహం
లేదు.
- మది- నామాట లపార్థంచేసుకోకు వీరభద్రా! నాప్రభువులేని
రాజ్యం నాకుదేనికి. నేను కాశీకివెళ్తున్నాను. ఇక యీ
రాజ్యసంరక్షకుడవు నీవే

వీర- నాకాబాధ్యత పడు. ధర్మారెడ్డియెక్కిన గద్దె నేనెక్కడానిక రుణ్ణిగాదు. క్షమించండి దానికి మీరే తగినవారు

మది- నేనా! నాకాశక్తిలేదు. నా భర్తమరణం నన్ను జీవచ్ఛవాన్ని చేసింది

వీర- ఊరడిల్లండి రాణీ. నా అన్ననుచంపిన ద్రోహికోసం దళదిశలూ గాలిస్తాను. పట్టి చిత్రవధచేస్తాను

మది- అపరాధి నిరపరాధిలాగేఉంటాడు. గుర్తించడం కష్టం వీరభద్రదా

వీర- అవును. నిజమే. అపరాధి నిరపరాధిలాగే కనిపిస్తాడు. ధర్మపన్నాలు వల్లిస్తాడు. తనసుఖంకోసం తన్నునమ్మిన వారిని నాశనంచేస్తాడు. ఎవ్వరు కనుక్కునేవారు లేరని విర్రపీగుతాడు. కాని సత్యం బయలుపడి తీరుతుంది

మది- నేనూ అనేదదే వీరభద్రదా. సత్యం తప్పక బయలుపడి తీరుతుంది

వీర- రాణీగారిమాటల్లో యేదో ధ్వనిస్తుంది. అపరాధిని నేనని అపోహపడుతున్నట్లున్నారు.

మది- నాకా ఉద్దేశ్యంలేదు. కాని కోటలోనివారంతా మీరేనని అనుమానిస్తున్నారు

వీర- నేనా! నాసోదరుణ్ణి నేచంపానా! రాణీ! ఇదిమీరునమ్మారా!

మదా- (ప్రవేశం)

మది- హంతకుడు చిక్కాడా మదార్

మదా- నే చెప్పనలసినందుకు క్షమించండి రాణీ. వీరభద్రదారెడ్డి గారే ద్రోహి అని కోటలోపదంతి. అందుచేత వీరభద్రదా

రెడ్డిగారిని ప్రేమచెయ్యక తప్పదు.

నీర- (కత్తిలీస) ద్రోహిని నేకాదు. నీవేమదాల్, నన్ను బంధించగలవారు ఈ ధర్మపురికోటలోలేరు. పాపము చాలా కాలము దాగదు మదాల్. నీకు కామం కళ్ళకెక్కింది. దానికితోడుగా రాజ్యదాహం రేగింది. నీవు, రాణికలసి న్యాయమూర్తియైన నాలన్నను బలిగొన్నారు. మదాల్! భోజనంలో విషంపెట్టి రాజును చంపింది నీవు కదూ? బురుజుపై కూర్చున్న మదిరకు భర్త మరణవార్త చల్లగాచెప్పి నిన్నేమంటుందో అనే భయంతో జమీందారణిని పొగిడిందినీవుకామా. మీయిరువురిజీవితాలు నాఖడ్గానికి బలిఅయ్యేవరకు నే నిద్రించను. మదిరా! జమీందారణియ్యానని కలుకుతున్నావు. మదాల్ నీ రాజ్యదాహము అంతమొందిస్తాను

మది- వీరభద్రారెడ్డికి అన్న మరణంతో పిచ్చిరేగింది. తగుచికిత్స చేయించు మదాల్

నీర- (సవ్వ) నన్ను ధర్మపురికోటలో బంధించడం నీతరంకాదు మదారు. నా అంగరక్షకులు నీ కోటనిండా ఉన్నారు. నీవు సన్నేమీ చెయ్యలేవు. నా అన్న మరణానికి ప్రతీకారం చేసి తీరుతాను—మదాల్!— మదిరా! జాగ్రత్త

(వెళ్ళును)

మదా- వీరభద్రారెడ్డి త్రాచుపాము. పగవట్టాడు.

మది- కావచ్చు- మదారు తల్చుకుంటే అత్రాచు తల చితిక కొట్టగలడు

మదా- కొట్టగలను కాని కష్టనాధ్యము. మన సంగతులతో
యితనికెలా తెల్సిపో. (అలోచించిచూచి) నాకు మొద
టినుండి కోట కాపలాదారు వెంకోజీపై అనుమానం
గాడింది.

మది- వెంకోజీని పరీక్షించు. నయినా భయనా అరాళానా
చెప్పకపోజే చిత్తహింసపాలు చేస్తానానీ!

మదా- ఎవడ్రాఅక్కడ

భటు- (ప్రవేశించి) దొరా...

మదా- బురుజు కాపలా వెంకోజీని పిల్చుకరా

భటు- చిత్తం (వెళ్ళును)

మదా- మన ప్రణయలత కష్టాచ్చిన ప్రతివక్కరిని నాశనం చే
స్తాను. మనకోట ఒక స్వర్గసీమ. అసీమలో అవ్వరసపు
నీవు.

(వెంకోజీ ప్రవేశిస్తాడు) (అజానుబాహుడు 40 సం||ల
నయస్సు. కాని ఎందరినైనా ఎదుర్కొనగల ధీమా కలవాడు.
చేతిలో బరిసెడింటుంది)

వెంకో- రాణీగారికి నమస్కారము

మది- నీవు ప్రభువిశ్వాసపాత్రుడవు ప్రభువంటే నీకెంతప్రాణం
ఎవరోద్రోహులు ప్రభువును హత్యచేశారు. అద్రోహిని
గుర్తించి శిక్షించేభావం నీదే

వెంకో- నా ప్రభువును చంపిన ద్రోహిని గాలించి చిత్రవధ
చేస్తాను.

మదా- నీ వంతటివాడవే. కాని కోటలోనిపారికంతా యీ

హత్యను వీరభద్రదాశ్త్రేణి కే సంబంధముందని నమ్మకం

వెంకో- అదంతా అబద్ధం వీరభద్రదాశ్త్రేణి సిగ్గోషి

మదిర- కావచ్చు కాని నేరము ఋజువుకాకముందే అనమా
నించినంతమాత్రాన పారిపోయాడు. పైగా నన్న
చంపుతానన్నాడు

వెంకో- మిమ్ములనా

మది- ఆ నన్న కాని

వెంకో- చెప్పండిరాని

మది- మరేమీలేదు. వీరభద్రదాశ్త్రేణి నీకు ఆబాల్యమిత్తుడు.

నీకు తెలియ గూడా యెవని చెయ్యడు. ఈహత్య వీరభ

ద్రదాశ్త్రేణి చేశాడని నీకు తెలుసునని నానమ్మకం

వెంకో- రామ రామ అన్యాయం. వీరభద్రదాశ్త్రేణి ఈపనిచెయ్య
లేదని నాకు తెలుసు

మదా- నీకంతా తెలియును నాకు తెలుసు. వీరభద్రదాశ్త్రేణి నీచెయ్య
గూడా ఉందని నాకు తెలుసు

వెంకో- నావ్రభువును వేసాచంపింది పారిబడుతున్నారు

మది- పొరబాటుగాదు నగ్ననత్యం వెంకోజీ! అన్యాయంబాగాదు
కప్పిపుచ్చకు

వెంకో- నిజమేరాని అన్యాయం, అధర్మం. కప్పిపుచ్చాలన్నా
యెంతోకాలందాగావు

మదా- అవును అందాక నీవు కారాగారంలో మగ్గులిసిందే

వెంకో- (చిరసవ్వతో) నన్న బంధిస్తారా!

మదా- తప్పక ఎవడా అక్కడ

సేవకుడు- (ప్రవేశించి) ప్రభూ

మదా- కోర్టులును పిలిపించి వెంకోజ్ని పైలులో పెట్టుమని
రాజీగారి ఆజ్ఞ అనిచెప్పము

భూ- చిత్తం (వెళ్ళును)

వీర- (ప్రవేశించి) వెంకోజ్ని బుధించడం మీతరంగాదు. ఈసీర
భద్రదారెడ్డి చేతిలో ఖడ్గముండగా నన్ను నాలిన్నను సమ్మి
నవారు యెన్నటికినీ మీచెతికిచిక్కరు. మదార్! వంట
లవాడు లక్షన్ను చేత రాజుగారికి విషం పెట్టించింది నీవే
నని నాకు తెలుసు. లక్షన్ను నాకత్తి కాహుతయ్యాడు
నీవూ అంతే

వెంకో, వీర. (వెళ్ళుదురు)

మది- కోటలోనే దాగి ఇంతనాటక మాడుతుంటే నీవేమిచేస్తు
న్నావు మదార్

మదా- నెల్లి వాండ్లు కోటదాటకముందే బలిఅయ్యెలాచూస్తా
నురాజీ. ఈ మదార్ నెదిరించా నీళ్ళు బ్రతికేది. వీర
భద్రదారెడ్డి తల నీకు కానుకగాయిస్తాను. (వెళ్ళును)

మది- వీరభద్రదా నాపై యెందుకు నీకీపగ. ఇప్టంటేనిపురుషుని
తో యేస్త్రీయైనను సుఖించగలదా. నీవు నన్నుకోరితే
మాత్రం కాదంటానా— పొరపాటు. వీరభద్రదారెడ్డి
తల నాకు మదార్ కానుకగా యిస్తాడు—వీరభద్రదా! నీ
తల నాకు కానుకగా యిచ్చేవారికే యీరాజ్యాన్నిస్తా
నని ప్రకటిస్తాను. నీదితాచుపాము పగ. నేనునాగసరము

హాదే పాములవానిని (నవ్వుచుండును)

తె ర ప డు ను

4వ దృశ్యం

(కోట తూర్పుబురుజు. నీరభద్రదారెడ్డి వెంకోజి ప్రవేశిస్తారు.
ఇద్దరివద్ద బరిసెలుంటాయి. సవయం అర్థరాత్రి)

(తె ర లో)

మని- మదాల్!

మదా- మదిరా!

మని- నాకేదో భయంగావుంది మదాల్,

మదాల్- భయందేనికి ఈ తుపాకి నీచేతులో ఉండగా నీకేమీ
భయంలేదు కోటతలుపులన్నీ సంద్యాకాలాసేకే మూసే
యేర్పాటుచేశాను. మనకోటలో చీమకు సందులేదు.
స్వేచ్ఛగా విహరిద్దాం

మది- నాకేదో అనుమానంగా భయంగాఉంది.

(గూబ మరల రెండుమూడుసార్లు అరచును)

మది- ఆ బురుజుపై గూబ తెగఅరుస్తున్నది. నా హృదయం
కంపించిపోతున్నది.

మదా- భయపడకు రాణీ! ధైర్యశాలురను యెవరు యేంచేయ

లేరు. ఏది ఒక్కపాట పాడు రాణీ!

మరి- ఏంపాడుపాడేది

(తెర లేచును)

మరి- మృత్యుశీత—(చిన్న స్వరంతో) వెంకోజి సీవు ఆ ప్రక్క-
గానెళ్ళి ఆతుపాకి మాదార్ చేతినుండి ఎగరిగొట్టు నేను
యెదురుగావచ్చి ఇరువ్వురిని ఒకసారిగా పొడుస్తాను.

మరి- (వెళ్ళును)

మరి- నా సోదరహత్యకు ప్రతీకారంచేస్తాను. రెడ్డివంశ గౌరవా-
న్ని నిలబెట్టాను (ఒకవక్కగా వెళ్ళును)

(తెర లో)

(తుపాకి ఎగిరిపడ్డప్పుడు. అబ్బాఅన్న రెండుఅరుపులు)

(తెర నెలువల)

(గుండెలనుండి నెత్తురు కారుతూ మదార్, మదిరా
చేవేళము.)

మరి- అబ్బ! ఎవరు నన్ను బలిగొన్నారు

మదిరా. మదిరా! నే తూలిపోతున్నాను ఇలా దగ్గరికిరా. ఇదే
మన కడసారి కాగిలింత

మరి- వెళ్ళు నెత్తురు ప్రవహిస్తున్నది. ఈ రక్తంతోనే వెన-
వేసుకపోదాం—మదార్! (తూలిపడును)

మరి- (ప్రవేశించి) మదార్! (నవ్వి) ఇకనై నాచెప్పు. రాజును
చంపింది నివేకదూ

మదార్ - (సడుములమీదలేచి) ఆ. మదిరా!

మరి- మదార్! దగ్గరికిరా!

వీర- (మదార్ జరుగుచుండగా బరిసెతో పొడిచి నవ్వుచు)
ఇది ఆఖరి బరిసెపోటు

మదా. ఆ (అని ప్రాణమువిడుచును)

మది- వీరభద్రా! మమ్మల చంపి నీవేం పాముకున్నావు
ఈరాజ్యం నమే నీవీపని చేశావు

వీర- కాదు చెడ్డవీరుల వంశమర్యాద మంటగలిపి మదార్తో
కులికే కులటపెత్తనాన్ని మంటగలిపాను. వంశశౌరవాన్ని
కాపాడాను. నా హోదరహత్యకు ప్రతీకారంచేశాను
(మదారునుచూపుతూ) ఆరాక్షసుడు నివు కలిసి కర్మా
త్ముడగు నా అన్నను బలిగొన్నారు

మది- (బాధతో) అబ్బ! మదారు - వీరభద్రా! నేను నీవం
శాన్ని సర్వనాశనముచేస్తాను. నేచస్తే నీకళంకం పోయి
దనుకున్నావేం. మాప్రేమజంటను నీవుఆరాధించు లేదా
నీవు నీవంశం సర్వనాశనమాతుంది. అబ్బ! మదార్!
(వడిపోవును)

వీర- (వికటంగా నవ్వుతూ) వంశశౌరవం కాపాడాను. హోదర
హత్యకు ప్రతీకారంచేశాను. నా వంశం నాశనమైనానా
(నవ్వుచుండును)

వెంకో- నాప్రభుబుణం తీర్చుకున్నాను. (నవ్వుచుండును)

తె ర వ డు ను

దండక

[రామాయణము ఆధారముగా వ్రాయబడిన నాటిక]

ఉద్దేశ్యము:- ఆర్యజాతి, అనార్యజాతి ఏకజాతే. వారి వర్తనలే వారిని వేరుచేసినవి.

తమ అభిప్రాయాలకోసం:- భర్తృంకాని, అధర్మంకాని — సర్వస్వాన్ని శ్మశించే త్యాగమూర్తుల పేర్లు చిరస్థాయిగా వుండితీరను—అవ్యక్త సనింది నా పేరు అమరత్వం చెందుతుంది.

—రచయిత

పాత్రలు

దండకుడు- ఇత్వోక్తుపుత్రుడు
అశోకుడు- ఇత్వోక్తు స్నేహ్యాధిపతి
కౌంచుడు- అనార్యుడు. దండకుని అనుచరుడు
అరజ- శుక్రుని పుత్రిక. యవ్వని, విలాసిని
విఘ్నాను- భటుడు
సైనికులు- భటులు వచ్చెదరు.

1వ దృశ్యం

(రాజమహాలు. ఇక్కడకు పుట్టుడు, దండకుడు వచ్చారు చేయుచుండును.)

దండకుడు- యీ ఆర్యులు లెంతవంచకులు. ప్రజకు సవనైతి
స్వముకలిగించు నన్ను ధర్మద్రోహియని తీర్మానించి
నాడు. వారిఆర్యధర్మాలే సర్వోత్తమములట. అనార్య
ధర్మములు నీచములట—నేను యీ ప్రభాతమునకు సకీర్ణ
కడకేగి. నా అపరాధక్షమాపణ కోరుకున్న నన్ను కిక్కిరిం
తురట—(నవ్వి) ఏమిచేయుదురో చూచెదను

నావారికడు- (ప్రవేశించి) జయము దండకప్రభూ! సర్వసై
న్యాధిపతులు ఆశోకడు ప్రవేశము కోరుచున్నాడు

దండ- వారెందుకువచ్చిరో! పూరకరారు మహాత్ములు!

దావా-నాకు తెలియదుప్రభూ!

దండ- ఛీ! పో వాడిని ప్రవేశపెట్టు

దావా- చిత్తముప్రభూ! (నెళ్లును)

(అశోకడు ప్రవేశించును)

దండ- ఓహో! ఆర్యరాజేంద్రులు ఇక్కడకు సైన్యాధిపతులూ
మీరెందువచ్చితిరి మహాత్మా! ఏదేని ఉపదేశింతురా?

అశో- లేదు. యిదుగో ఆజ్ఞాపత్రము

దండ- ఆర్యసార్వభౌముని ఆజ్ఞ అనార్యవర్తనుడనగు నేను
చదువుకొనుటవల—తామే చెప్పుడు.

అశో- యీరోజు సంఖ్యాసమయములోగా తమ్ము రాష్ట్ర)

త్యాగ మొనర్పమని ఇట్టోకమహారాజు ఆజ్ఞ
 దండ- (వ్యంగ్యంగా) రాజాజ్ఞ—అతడు తండ్రి—నేనుపుత్రు
 డు. అతను రాజైన నేను స్వధర్మ నిరతుడనగు ట్టుల
 యుడను.

అశో- (నవ్వి) మంచిది. బయలుదేరుడు

దండ- ఎచటకు?

అశో- నింభోత్తర అనార్యమరుభూమాలకు

దండ- (వనిహాసముగా) ఎందులకో?

అశో- (కోపముతో) ఆర్యధర్మచ్యుతులగుటచే

దండ- నేనా ధర్మచ్యుతుడను? కన్నకొడుకు స్వేచ్ఛకోరికంతనే
 దేశభ్రష్టు నొనర్చుట ఆర్యధర్మం! ఏకజాతీయులగు
 మారువుల ఆర్యులనీ, అనార్యులని విడదీసి మీమాటకు
 ఎదురాడినవారిని దస్యులని వధించుట ఆర్యధర్మం!
 (ఆగి) నే నార్యుడనుగదా అచటి అనార్యులతో కలసి
 మీపై దండెత్తిన?

అశో- కలదు. ఈ అశోకుని ఖడ్గము

దండ- (నవ్వి) స్వర్ణములగుమూఢనమ్మకముల ఆత్మనేల వంచిం
 తువు. స్వేచ్ఛగా యిల్లడియ నుఖముల ననుభవించు

అశో- యీ నీ ఊపదేశము తెనకీ?

దండ- ఎవరికా? వశిష్టబోధించే గ్రుడ్డిదగు నీ హృదయమునకు

అశో- నాకుగాదు బోధింపవలసినది. అరణ్యమాన జంతువులకు
 వృక్షములకు మీ అనార్యులకు

దండ- మీ ఆర్యులకన్న జంతు, వృక్షాదులే మేలు

అశో- యిక మాటలాడక పదా లేదేని ఈ ఖండము
దండ- అంతశ్రమ మీకేల. బయలుదేరుడు (అలోచనగా
చూచును)

అశో- ధర్మనిరతులగు త్రిప్రియు లేడియో ఆలోచించు చున్నా
రు. ఆలోచన లిచటకాదు. బయలుదేరుడు .

దండ- అచట నామృతుడు ఆనార్య నాయకుడగు క్రౌంచుని
తోగలసి మీపై తిరుగుబాటుచేసిన

అశో- (నవ్వి) అప్పుడు ఆలోచించవచ్చును—పై నికులారాదండ
యిరుక్కల రండు

దండ- అశోకా! ఈ పైనికులే?

అశో- నీ గౌరవాధిము

దండ- (కోపంగా) మీ ఆర్యులకు యితరుల గౌరవించుట
గూడా తెలియునా?

అశో- (నవ్వును)

దండ- నేను మీ ఆర్యులపాలిటి కాలసర్పమును గదూ. దాని
నేరినైన కాటందుదు నేమోయని కదూ యీపైనికులు

అశో- ప్రత్యక్ష ప్రమాణము

దండ- నీతో నా కేమిపని. యీ అమాయకులగు పైనికులకండ్లు
దెరతును. పైనికులారా! కర్మయనువేర, ధర్మములను
వేర ఆత్మవశంచనగావించుకొనకుడు స్వనుఖమే పుణ్యము
ఎవ్విధమునైన నా యింద్రియసుఖములనుభవించుటయే
జన్మ సఫలత, మోక్షము, వేరు భగవంతుడులేడు,

అశో- దండకా! నీ ప్రలాముల నావు. లేదేని—

దండ- దండించెదరా? మానవ జన్మవక్క-గు వాక్స్వాతంత్ర్య
మేలేదా? యీ పరిపాలన నిరంకుశము

అళో- యీ భర్మహూషణ సహింపరానిది— సై నికలారా
పట్టుకరండు

దండ- ఈ దండకుడు పోయెనని సూతసింహకుడు

అళో- సై నికలారా నడుపుడు (వెళ్లేదరు)

— 0 —

రెండవ దృశ్యము

(వింధ్యారణ్యము—క్రౌంచుడు, దండకుడుప్రవేశింతురు)

దండ- ఎంతసాహసము. మానవ సహజ స్వాతంత్ర్యతనే అరికట్టు
టయా! మీ ఆర్యజాతి ఎంతకై నను నెనుక్షియదు

క్రౌంచు- ప్రభూ! ఏల యీనిర్వేదన? ఏనాడు మిమ్ముల అనా
ర్య సార్యభామాయని సంబోధించితినో అనాడే మీరు
సార్యభాములై తిరి. మధుమంతమను నగర మేర్పరచితిరి.
రేపేగదా దండయాత్ర. ప్రపంచమందలి శక్తులన్నియు
ఏకమై మిమ్ము సాధింపబూనినను యీ క్రౌంచు ఔదు
రొక్కనగలడు ప్రభూ!

దండ- క్రౌంచా! నీవంతటివాడవే! నీవుండనా కేమికొరత— కాని

ఆర్యమశబోధకులు మన ప్రజలమనస్సు విడిచిన?

క్రొంచు-అట్లేన్నటికి జరుగనేడు ప్రభూ! బోధకులేనేని మన పరి
సరమాల చూసిడికేని బంధించ సైనికుల కాజ్ఞాపించితిని.
దండ- బుద్ధియన్న నీదేక్రొంచా! ప్రభుమనము గుర్తెరిగినన్నియో
డవు

క్రొంచు- మీరు మా గురుదేవులు— మా అనార్యులపాలిటి
పెన్నిధి

దండ- ఆ శుక్రుడు అనాదిను డి మిగు గురువైయుండ నేన్నెల్లు
గురుడనగుదును?

క్రొంచు- శక్రాచార్యులు మనల ఆర్యులుగ నొనర్చినే యీ
గురుత్వము స్వీకరించితివని అజతోచెప్పగా వింటిని ప్రభూ
కాన వారి ఆచార్యత్వమును త్యజించితిమి

దండ- ఎంతో మోసము! అందుకే యీ ఆర్యులు వంచకులని నే
ననునది—సరియేగాని ఆ అరజ ఎవరుక్రొంచా?

క్రొంచు-ఆ ముదుసలి శుక్రుని ప్రియపుత్రి. నాడు నగర ప్రేవేశన
మహోత్సవమున ఆచార్యుల పిలుచుటకై మనము పోవు
చుండ పూదోటలో కననడలేదా ప్రభూ!

దండ- ఆ...ఆ మల్లెపొద మాటున— ఆదృశ్యము నా కన్నుల
కట్టినట్లున్నది.—అపురూప లావణ్యపతి—అనాటిదృశ్య
ము మరువలేను— తొల్కరి మెరపువలె మెరశి పొస
చాటు కేగినది. కాని—ఆ నారచీరెలతో ఆ లావణ్య
మంతయు అడవిగాచిన వెన్నెలచేయుచున్నది—అరజా!
నిన్ను నేను సంస్కరింతును.

క్రొంచ- ఆదరికేగవలదు ప్రభు! ఆముదునలిశక్రమడు ముక్కోపి
దండ- (నవ్వి) మిత్రమా, భయపడకు. నాని ముక్కోపితనము
నన్నెమిచేయగలదు— వానికే బాదరు. ఆర్యుల నా
హింసగలదుగాని.

క్రొంచ- అబ్బే! ప్రభు! వారు కపించగలరు

దండ- ఆ శాసములన్నియూ బూటకములు. భయముచేగిలిగి
న మనోభ్రమ. అదే మనవారిని చంపుచున్నది

భటుడు- (ప్రవేశించి) దండకసార్యభౌమా—నమస్కారము

దండ- విధూమా? ఏలవచ్చితివి?

భటు- మనరాజ్యమున ఆర్యధర్మముల బోధించుచుండ నిరువురు
బోధకుల బంధించి తెచ్చితిని

దండ- (నవ్వి) ఓహో బోధకులా? దండకసామ్రాజ్యమున ఆర్య
ధర్మ బోధకులా? క్రొంచా? వారు మాతండ్రి—కాడు
ఆర్యసార్యభౌముని చారులై యుందురు. నీవుపోయి వానికి
వారి మోక్షసామ్రాజ్యమును చూపుము. ఆరక్తమును
చవిజూచుచున్న ఈ నా ఖిగ్గమును తీసుకొనిపోము

క్రొంచ- చిత్తము ప్రభు! విధూమా పోవుదమురమ్ము (యిరు
వురు వెళ్లెదరు)

దండ- అరజా... ..నీపేరే నా హృదయము చూరగొనినది
నీవంగీకరింపకున్న బలాత్కారముగానై న నిన్నునుభవిం
చితిరెదను—అరజ సహజసౌందర్య—లభించెనేని నా
జన్మ సార్థకము

(మధ్యాన్న కాహళధ్వని)

దండ- మభ్యాహ్నమైనట్లున్నది—మనమా తొంపరిపడకు ఈ
నాటి సాయంత్రమునకు అరజ నీదికాగలదు

క్రొంచు- (నవ్వింది) ప్రభూ! మభ్యాహ్న భోజనము పిమ్మె
నది దయచేయుదు

దండ- అర్చ్యభోధకులు నభింపబడిరా?

క్రొంచు- చిత్తము సార్వభౌమా! యివిగో వారి తలలు—

దండ- (నవ్వి) ఆద్యులు—ధగ్మము—మోక్షము—(నవ్విను)

క్రొంచు- భోజనశాలకు రండిప్రభూ

దండ- పద (వెళ్ళుదురు)

—: ౧ :—

మూడవ దృశ్యము

(పూలదోటలో సరస్సునడ్డవ అరజ)

(గేయంపాడుచుండును)

గే య ౦

చుక్కలరాజా!

రేరాజా!

రావోయి!

జాగేల?

పిలిచెరా

నీతారా!

చల్లని చూపుల

చూడగరారా:

చల్లగ మెల్లగా

రారా రాజా!

పిలిచెరా

నీప్రియతారా!

రా-రా-రేరాజా!రారా!

అర- నీతార నెందుకుబాధించెదవు మబ్బుతెరనుండి బయటకు
రా లేరాజా!

నండ- (ప్రవేశించి) ఎందుకురాను నాతారా!

అర- (భయంగా) ఆ...

నండ- రా నీ లేరాజా కొరకేల కలవరింత నీకై ఎదురుచూచు
యీరాజునకు స్వాగతమియ్యి సుందరీ!

అర- (సివ్వెరపాటుతో భయముగా) స్వాగతమా? నేనిచ్చు
టయా? నీవెవరు

నండ- (కొద్దిసవ్వుతో) నన్నేయెరుగవా సుందరీ! నేనే!

అర- నీ వెవ్వరు!

నండ- (నవ్వును)

అర- పరస్త్రీతో నిట్లు ఏకాంతమున పరిహసింపతగునా?

నండ- పరస్త్రీవా? కావు... నీవు అవివాహితవు. అదియుగాక
యవతి యువకునికి స్వాగతమిడుట ధర్మం.

అర- నాకా ధర్మవిరుద్ధము, నే నార్యయువతినే

నండ- (నవ్వి) అది ప్రత్యక్ష ప్రమాణమే! నిన్ను సంస్కరింప
వచ్చితిని

అర- నీ సంస్కరణ నాకు వలదు

నండ- సంస్కరణ మనునది ఒక ప్రవాహము. దానినాన నీ
తరమారా

అర- నే శుక్రకునికుమార్తెను

నండ- నే ననార్యసార్యభౌముడను దండకుడను. యవతి నీవు
అపరాధివి—విను

అర- నే నిరపరాధిని

చండ- (కోపముతో) నీవు నిరపరాధిని కానేరవు, కోరిక
చ్చిన యువకుని కన్నెనై గూడ తిరస్కరించుట ఒక
అపరాధము. సార్వభౌమునాజ్ఞ నుల్లంఘించుట రెండవ
అపరాధము. యీ అపరాధములకు తీక్షణ బాహు
పంజరమున నిన్ను బంధించుట—రా

అర- ఛీ—దురాత్మా—నన్ను వదలు లేదేని నాతండ్రి నిన్ను
భస్మీభూతునిగా చేయగలడు

చండ- నాకు భయమగుచున్నది. యవతీ నన్ను మీ తండ్రి
నుండి కాపాడవు

అర- జ్యోతిర్మయ! నన్ను యీసీచుబారిను డి నన్నరక్షించుచు
నీ సహస్రకీరణముల బరపి యీదురాత్మునిదహించువు
జ్యోతిర్మయీ

చండ- భయపడకు సుందరీ! (నవ్వుచు) నా బాహుపంజరమున
నున్న నిన్నెవ్వరు రక్షింపగలరు

అర- నిన్ను దైవము నాశనమొనర్పగలడు

చండ- (వికటంగా నవ్వుచు) దైవము— ఏడీ నీ జ్యోతిర్మ
యుడు నాబారినుండి నిన్ను రక్షింపగలనో చూచెదను

అర- నీచా వదులు—అబలను—రక్షింపుడు—అయ్యో

చండ- (నవ్వుచు) నా బాహులతల్ భధింపబడిన నీ వెటుకుబో
దువు—ఏల శ్రమింతువు హృదయపూరిత నన్ననుభ
వించుము— పెనుగులాడకు—ఆర్యయువతులగౌరవి
కోపముతో గూడిన నేమధురములు—ఒకముద్దు—ఏదీ.

అర-హా! జ్యోతిస్మయా—నీగహవస్రకిణిమలసన్నదహించు

దండ- యువనీ! సంగ్రామమున అలసితివి— నిదించుము నీ

తండ్రి—ఆ క్రుడ్డి శుక్రనితోమాత్రము చెప్పకుము

(నవ్వుచు) ఆ క్రుడ్డికన్న, ఆ తెల్లగడ్డము చూచిననే

నాకు భయము—మరల నన్ను కోరిన నామధుమం

తముకు రమ్మనుండరి— వెల్లివత్తును

అర- నీ—పానీ

దండ- కోపించకు— పోవుచున్నాను (వెళ్ళును)

తె ర ప డు ను

—o—

నాలుగవ దృశ్యము

(మధుమంతనగిర రాజభవనము- దండకుడు శేయించి

యుండును)

క్రొంచు- (ప్రవేశించి భయంగా) దండకప్రభూ!

దండ- ఎవరూ?

క్రొంచు- నేనుప్రభూ

దండ- క్రొంచా నీవా! ఈ అర్ధరాత్రమున నేల వచ్చితివి

క్రొంచు- లేవండిప్రభూ! పారిపోయి ప్రాణాలుదక్కించుకొందాం

దండ- క్రొంచా! ఏమి తత్తరపాటు! మనము పారిపోవుచుండు
లకు? మాత్రాడి ఇక్కోకుడు దండెత్తెనా?

క్రొంచు- ఆర్యసార్వభౌముడు దండెత్తలేడు ప్రభూ!

దండ- అయిన ఎవరుదండెత్తిరి? చెప్పు క్రొంచా? యీఖిల్లముతో
వారిని యమపురికంపెదను

క్రొంచు- ఎవ్వరూ దండెత్తలేడు ప్రభూ; కాలసర్పాన్ని కపిలిం
చారు. అది మనపై వగబట్టి బుసలుగొడుతున్నది ప్రభూ

దండ- ఎవరా కాలసర్పము? ఎక్కడ-చెప్పు

క్రొంచు- ఏమిచెప్పను ప్రభూ

దండ- క్రొంచా నన్ను విసిగించక చెప్పు- నాఖిల్లానికి ఆ కాల
సర్పాన్ని యిప్పుడే బలిచేస్తాను చెప్పు

క్రొంచు- ఏమిచెప్పను ప్రభూ! యీరాత్రిమొదలు ఏడురాత్రుల
లో మన మధుమంతము సర్వనాశనమగునని

దండ- అది ఆనంభవము. యీదిండ్లకాదు జీవించియుండ మధు
మంతము పోతుంటేగై న స్రవేసిం చజాలదు

క్రొంచు- పోతుంటేగ కాదు ప్రభూ! ఆర్య సింహగర్జన

దండ- (కోపముగా) ఎవరా ఆర్యసింహము! చెప్పు క్రొంచా!

క్రొంచు- చెబుతా ప్రభూ!- మీరు అరజను బలాశ్శించి

దండ- ఆమె జీవితమును స్వర్గసౌఖ్యమున కేల్పితిని

క్రొంచు- అవును ప్రభూ! మీరు వెళ్ళినతరువాత ఆశుక్రడువచ్చి
'మన మధుమంతము పాశువర్షమున నేలమట్టమగు
ననియు-(ఆగి) ప్రభూ మీరు

దండ- (నవ్వి) మరణింతునని శపించెనా! యిందుకే యంతభయ

మా! యీ చెప్పినది నానహించడము కౌగించుచేనా?
కౌగించు. ఆ శుక్రుని వాక్యము కడ్డులేదు ప్రభు! దేవి గురువు
పైతము వెరచును

చండ- (నవ్వి) పెరివాడా! ధైర్యముగా నుండుము. యీశాన
మునకే మర వాఖ్యంతము నాశనమగునా? అసంభ
వము.

కౌగించు- వట్టుదలవట్టు ప్రభు! పారిపోదాం పదండి

చండ- మృత్యువునకు వెరచి నన్ను నమ్మిన యీ అనార్య
ప్రజను అర్ధరాత్రియందు మృత్యుగహ్వరమున వదిలి
వెళ్ళు ధీరువుగాదీ దండమడు. యిది మనజాతకి అగ్ని
పరీక్షాసమయము ఈ అగ్నిపరీక్షలో మర అనార్యజాతి
నెగ్గెనా లోకమందలి ఏశక్తియూ మనల నాశనమొ
నర్పజాలదు- కౌగించా!

కౌగించా- ప్రభు!

చండ- నీకు భయముగలదేని శారిపో! నిర్భయముగా పారిపో
కౌగించా!

కౌగించు- ప్రభువును వివత్సముద్రమున వదిలి పారిపోవు స్వామి
ద్రోహికాడీ కౌగించుడు

(గాలిరొద ప్రారంభము కొద్దిగానుండి ఒక్కసారిగా
హెచ్చుగును)

కౌగించు- మంచినర్సము ప్రారంభించింది ప్రభు

దండ- ధైర్యముగా నుండుము! ధైర్యశాలినే శక్తియు వాసన
మొనర్పలేదు కౌంచా

(ఇంకను గాలిరొద చెచ్చును)

ప్రజ- (తెరలో గోలగా) ప్రభు మానుష్య వాకిష్ట
మంటిలో కూరుకపోవుచున్నవి ప్రభు! మాప్రాణములు
పోవుచున్నవి ప్రభు దండకప్రభు

దండ- అనాద్యులారా! భయపడకుడు. యీ ఆర్యశక్తిని
ధైర్యముగా నెదుర్కొనుము

(ప్రజలగోల- గాలిరొద. తదుపరి ఒక్కసారిగా ప్రజలగోల
తగ్గిపోవును)

కౌంచు- ప్రజలందరు చచ్చిప్రభు! రాజప్రాసాదము, మంటి
లో కూరుకపోవుచున్నది. (ప్రభు! ప్రభు! నాతల తిరిగి
పోవుచున్నది.

దండ- భయపడకు. యీ ఆర్యశక్తి నెదిర్చిన మనకీర్తి చరిత్ర
లో చిరస్థాయిగా నుండగలదు

కౌంచు- ప్రభు- ఒక- ది-స్య-తే-జ-స్సు- న-న్న-న-
హి-చ-చ-న్న-ది.- ఆ- ప్రభు (వడిపోవును)

దండ- కౌంచా! ఇంకెక్కడి కౌంచుడు. నా మిత్రుడే మర
ణించెను. (ఆగి) నే పారిపోవుదునా!- ఛీ- ఈ ఆర్యశ
క్తికి వెంచి పారిపోవుదునా? నే అనాద్యుడను. ప్రాణ
మున్నంతవరకు యీ ఆర్యశక్తిని ఎదిరింతును.

(గాలి కొద్)

ఒక ద్వీప- సీచా! విను. అనార్యులు వేరుజాతిగాడు- ఆర్యధర్మ
వినిపింతులే అనార్యులు- ప్రపంచమంతయు ఏకజాతియై
సీచేరు... భరతవర్షమున చిరస్థాయిగా నుండగలదు
ఈ నుడువుంతయు అగ్రణ్యమై దండకారణ్యమని పిలువ
బడును

దండ- (కోపముగా) శుక్రా వచ్చితేవా రా దొంగవలె దాగి
ఏలమాట్లాడెదవు. నా ఖిల్లము బలిష్ఠమో నీ శాపము
బలిష్ఠమో చూచెదవు రా

శ్వని- సీచా...(వికటముగా నవ్వువినపడుచుండును)

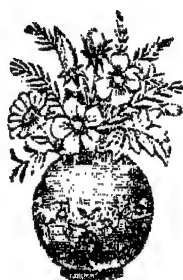
దండ- ఆ...ఏ... ఏవ్వరూలేరే. ఆర్యధర్మములే యదార్థ
ములా? నే చేసినపనులు పాపములా? కావు- కావు నే
మరణించిననూ మా అనార్యధర్మములు ససించవు.
ఈ భరతవర్షమునుపట్టి పీడించి మీఆర్యజాతినే రూపు
మాపుచు. అబ్బా- బాధ- మన్ను- అబ్బా- ఆర్యులు
నీచులు-హా (పడిపోవును)

గాలికొద్ వినపడుచుండును

తెర పడును

సంపూర్ణం

.. ౦..

బ లి

.....

ఉ ద్దేశ్యం

స్త్రిలను వ్యభిచారులుగా మార్చేది సమాజమే — వ్యభిచారికి వ్యభిచారి-
యందేడు, ప్రేమలేడు, అంటారు. కాని ధనంకోసం వ్యభిచారి అనేక యో-
కుల నాకరించినా ఓకనికే తనహృదయమర్పించి ఆగాధిస్తుంది. ఆపురుషుని
తన జీవితనిర్వహణగా తలుస్తుంది.

పాత్రలు

కాంతారావు- ఒక ఆదర్శ యువకుడు

శేఖర్- వినికుడు. త్రాగుబోతు, వ్యభిచారి

మాణవరావు- కాంతారావు మామ

రంగారావు- వంచాయితీ బోర్డు ప్రెసిడెంటు

గొపాలరావు- కరణం

నళిని- వ్యభిచారి

రజని. కాంతారావు భార్య

మరా- నళిని కాంతారావును 'నళినీకాంత్' అని పిలుస్తుంది.

నల్లని ఒక అనాధస్త్రీ. ఉన్నతభావాలుగలది. కాని ఈమె వ్యభిచారిగా మార్చింది. ఒక పల్లెటూరులో కాలం గడుపుతుంది. [వేరుకు పల్లెటూరేగాని ధనికవర్గానికి, భూస్వాములకు పుట్టినిల్లు అగ్రామం] ఈ నల్లనేకాక అనేకమంది వ్యభిచారికలతో వృత్తిగా గడిపే స్త్రీలు వున్నారు అగ్రామంలో. అగ్రామంలోని కాంతారావు ఆనేయవకుడు వున్నాడు. కాంతారావుకు చిన్నతనంలోనే తల్లి గతించింది. స్కూల్ ఫైనల్ చదువు ముగిసిన తర్వాత మరణించాడు. తండ్రి మరణం కాంతారావును కష్టపరిచింది.

తండ్రి మరణానంతరం కాంతారావుకు చాలామూలం కుండ్లీ ఒక సంబంధం వచ్చి స్థిరపడింది. మాధవరావుకూతురు రజనీని పెండ్లాడాడు. రజనీ ఇదినరకే తన మేనమామ కొడుకుకు దర్శనం వ్రేమించింది. మాధవరావు ధనవృద్ధితో కాంతారావుకు తన కూతురు నిచ్చాడేకాని, కాంతారావు ఆస్థంతా తన చదువుకై అప్పులకు చెల్లుగావడంతో అతని ఆశ నిరాశైంది. దానితో కాంతారావు మాధవరావుకు కుర్చీపర్చివచ్చి వృత్తి మొఖం చూడటమేమానేశాడు. రజనీ తన హృదయాన్ని ఇదివరకే సుదర్శనానికర్పించినందువల్ల, కాంతారావును వ్రేమించలేకపోయింది. దాంతో కాంతారావు హృదయంలో పెనుతుపాను కేగింది. అదేసమయంలో కాంతారావు S.S.L.C, పరీక్ష పోయింది. అంటుకు మారంటై బాధపడసాగాడు కాంతారావు. రజనీ అతని మనశ్శాంతికి ప్రయత్నించలేకపోయింది. అప్పుడు నాటకరంగంలో కాంతారావుకు పరిచయమైన స్నేహితురాలు

గా మారిన నళిని కాంతారావును ఆహ్వానించింది. అతని జీవితానికి రజసి కలిగించని ఆనందం, శాంతి నళిని కల్పించింది. పంచాయితీబోర్డు ప్రెసిడెంటు రంగారావు పూర్వాభిమానంతో తనగుమాస్తాగా చేసుకున్నాడు కాంతారావును. కాని కాంతారావుకు శ్రమకలగిన ఫలితం లభించలేదు. అయినా ఆవిధంగానే కాలం గడుచసాగాడు, కాలక్రమేణా రజసికాంతుడు కావాలనుకున్న కాంతారావు నళినీకాంతుడయ్యాడు- నళినీ, కాంతారావే తన జీవిత సర్వస్వంగా భావించింది. అట్లా గడిచేరోజుల్లో ఒకనాడు

(నళిని ఇంట్లో ఉదయం వదిగంటలకు)

నళి- నళినీకాంత్! (ఊగి) ఏదో తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నారే?

కాంతా- (పరభ్యాన్నంగా) ఊ...

నళి- పలుకదలచుకోలేదా

కాంతా- నళిని హృదయంలోని మధురమధువును గ్రోలి నళిని కాంతుడయ్యాను, నళిని పిలిచిన నళినీకాంతుడు పలుకడా?

నళి- (చిరునవ్వుతో) ఆ... కవికుమారులు కవితాగానం చేస్తున్నారే?

కాంతా- కవితాగానంకాదు నళిని నిజంగా నినుపిడి నిముసే మనగలనా?

నళి- పరిశీలనయి బాధపడుతున్నప్పుడు నిముసేడించా?

ఆరాధించా! నా జీవితాన్ని పవిత్రంచేసుకున్నా

కాంతా- ఆ ఆరాధించావ్! జీవిత సౌఖ్యాన్ని నాశనంచేసు
పంన్నావు! నాలాగే దర్శిద్దంతో నరకబాధపడుతున్నావు
సఖి- మీతో సరకు నాకు స్వస్తిమే!

కాంతా- నీ హృదయ మిత్ర సీమ-ల్పమ ప్రేమ మయమే!
సఖి! యీ సంఘంలో నీకు గౌరవం లభించదా!

సఖి- (విచారంగా) ఆనాధను యీ సంఘంలో ధన్యంగా జీవి-
చాలంటే మార్గంలేదు— ఆనాధ నైతికవృత్తి చెందిపోనే
జీవనం—(ఆవేశంగా) నేను నా శీలాన్ని కాపాడుకున్నంత
కాలం యీ లోకంలో నాకు తిన తిండి దొరకక మలమల
మాడాను. నాశీలాన్ని బజారులో పెట్టాను. నాచుట్టూడబ్బు
మూల్గింది, కానినా అంతరాత్మ నీవుచేసేది కావాలని ప్రబోధిం-
చింది కాని కడుపుకోసం నా అంతరాత్మను ద్రోహం చే-
యక తప్పలేదు. నన్ను వ్యభిచారిగా మార్చిన యీ సంఘం
నన్ను చూచిన వ్యంగ్యంగా నవ్వసాగింది. నా హృదయంలోని
బాధ ప్రతీకారంచేయ ప్రేరేపించింది. యీ సంఘంపై నా
పగ తీర్చుకోవలె. యవకుల నందరినీ నా హాపరిచే
ఎరతో ఆర్పించా— నే వారి డబ్బుదోచా— బికారు
లుగాచేశా—సంఘం నన్ను రాక్షసం చేసింది. హృదయం లేద-
న్నది. ప్రేమ లేదన్నది. సీదృష్టికీ నేను అంతేనా కాంత!

కాంతా- నాదృష్టికి ఈ సంఘంలోని నీబోటి ప్రతి నిర్భాగ్యజీవి
ఒక పవిత్రజీవి. నీమనస్సుర్తిగా నీవు వ్యభిచరించలేదు
బ్రతుక దెరుపుకోసంచేశావు. నన్ను మనసారా ప్రేమిం-

నావు. వచ్చేదబ్బును కాలదన్నకున్నావు. నీకై డబ్బు
వెనకబట్టి శేఖర్ ను వదిలావు. నన్నాహ్వనించి నా
లనే ఆకలితో అల్లాడుతున్నావు

సశి- ఆకలితో అల్లాడితేనేం. ఎదుటిప్రాంత కష్టాన్నే గమనించ
లేని డబ్బుగల కుక్క- సేననువదిలి స్వేచ్ఛగా బతుకుతున్నా
మీరు నాస్వామ్యులై నప్పటినుంచీ నాజీవితంలో పొందని
సంతోషాన్ని సౌఖ్యాన్ని పొందుతున్నాను

కాంతా- ఏమిసౌఖ్యాన్ని పొందుతున్నావ్! మూడుచీరలతో
కడుపునిండని తిండితో, — ఆ అర్థతిండి నా సరియైన
దయితేనా

సశి- కాకపోవచ్చు—మానవుడు జీవించడానికి తిండి (ఎథాంబు)
మనేనా మీ వృద్ధశ్రేయం

కాంతా- కాదు సంతోషం— స్వేచ్ఛ. అయినా— కడుపు
కాలుతుంటే సంతోష మేవిధంగా లభిస్తుంది. (ఆవేశం
గా) నళినీ ఈ నిర్భాగ్యుడైన కాంతారావును వదిలి
పెట్టు, ఆ శేఖర్ ను ఆహ్వానించు. నీజీవితం నిశ్చింతగా
గడుస్తుంది. నన్ను త్యజించు—నళినీ — నామాటవిన:

సశి- (దుఃఖంగా) అబ్బా! ఇక ఎప్పుడూ యిట్లా అనకండి

కాంతా- సశినీ ఏడుస్తున్నావా? నా కొరకై నీవు బాధపడు
తున్నావని ఆవేశంలో ఎదోఅన్నా. క్షమించవూ

సశి- నన్ను క్షమించమయ్యారా! సుడిగుండంలోపడ్డ నాజీవితనౌక
కు మీరు చుక్కాని పట్టి ప్రశాంత ప్రవాహంలోనికి లా
గారు. మీరుగల నేతీర్పుతోగలనా. నా వెనుకటి పాపాలు

మీరే ఊహించాలి

కాంతా- అగ్బా— మనస్సుకొద్దో బాధగావుంది నన్నీ!

నళి- ఒక్క పాటగాడనా!

కాంతా- నాగేయాలేకదు— నీవుపాడేది— అర్థంలేని పిచ్చి గేయాలు

నళి- అమాట అనకండి. మీగేయాల్లో ఎంతో సుగూఢభాస

లున్నాయ్

కాంతా- కాని వాటికి ప్రబాదరణ ఏదీ? అర్థంజేసుకునేదెవరు?

నళి- వేపర్లకు పంపండి, ప్రజాసేకం మధ్యకుపోయి ప్రజాదోషం

పొందుతాయి

కాంతా- (విసుగుగా) వేపర్లు— వేపర్లు నాబోటి క్రొత్తకవులను

ఆదరించవు. దానికి కారణం పేరుపడినకవి గేయంపడితే

నే అవి అమ్ముడుపోతాయి. అందుకు వాళ్లు ఆకస్రల

కెంత డబ్బిచ్చేనా వారి గేయాలే వేస్తారు

నళి- ఆ పేరుపొందిన కవులుకూడా మొదట మీలాంటివాళ్లేగా

వారెలా ప్రేమించారు

కాంతా- రికమండేషన్— ఈకాలంలో దాన్నిమించిన ఆయుధ

మేలేదు

నళి- మరి మీరూ రికమండేషన్కోసం ప్రయత్నించండి

కాంతా- నా కెవరున్నారు రికమండుచేయను

నళి- అంతమాత్రానికే నిరుత్సాహపడకండి. మీ మామగారు

పెద్దకవేగా!

కాంతా- కావచ్చు— ఆయన ఎక్కువ సనాతనుడు. ఆయన

కవిత్వం ఇనుప గుగ్గిళ్ళు— ఆయనను పలకరించేవారే

లేక ఆయనేడుస్తున్నాడు.

నల్లి- కొన్నాళ్ళకు యీ కాలం పోవ ర్తనచెందుతుంది. అప్పుడు
మీబోటివాడైతే అభ్యుదయం

కాంతా- ఆ అభ్యుదయ యుగమనేది మనం ప్రతికండగారాదు
తరువాత ఏమో

నల్లి- అట్లా అనకండి. భవిష్యత్తు ఎవరు చెప్పగలరు. లేని పోని
అలోచనలతో మనస్సు చీకాకుపరచుకోకండి. గేయం
పాడతాను వినండి

కాంతా- పాడు నల్లినీ నీకమ్మనికంతాన్ని వింటూ నీలో లీనమై
పోతాను

నల్లినీ- గే యం

ఓ ప్రియా... ..

ఓ ప్రియా... ..

మెల్లగా

ప్రమోగింపరా

హృదయ ఏణా! ||ఓ ప్రియా||

నా హృదయము

ఎర వశమై

సోలగా ||ప్రమోగిం||

నాజీవితమే

మధురస్వప్నమై

తేలియాడగా ||మ్రోగిం||

చల్ల చల్లగా

నావద నీవద

ఏకముజేసి ||మ్రోగిం||

నీకను చూపుల

బాడలలోన

నే లీనముగాగా ||మ్రోగిం||

నీకాగిలిలో

ఏకము జేసుక

నే సోలిపోవగా ||మ్రోగిం||

కాంతా- నీవు నీ కమ్మనిగొంతుతో పాడితే నా హృదయం

స్వర్గనీమల్లో విహరించింది నల్లనీ! పువశ్శమైపోయ్యాను
నల్ల- మన జీవితం ఎల్లప్పుడూ యిలా ఆనందంగా గడుస్తుందా
(బయటనుండి) కాంతారావుగారు

కాంతా- ఎవరు?

(బయట)నుబ్బి శెట్టిగారు పిలుచుకరమ్మన్నారండి

కాంతా- కొట్టుబాకి అడగటానికేమో, నాఫర్నలోని 20 రూ
పాయూ యిలాయియ్యి. యీ నెలజీతంలో నాగాలు
పోను ప్రెసిడెంటుగ రిచ్చినవి యిర్నవైమాత్రమే—అవి
యీయనకు సమర్పించివస్తా

నల్ల- పంచాయతిబోర్డు లెక్కలేగాక కరణం, మునసబుల లెక్క-

లుగూడా చూస్తారుగదా! ఆ యిచ్చే కిలో కత్తిరిం దేనికీ?

కాంతా.- అయ్యో! ఎంతమాట. ఇలా మనబోటివాండ్ల జీతాలు కత్తిరించకపోతే వారి కుటుంబం భవిష్యత్తు గావాలి

నల్లి- 100 ఎకరాల పొలముందిగా

కాంతా.- కుటుంబఖర్చుకు యీ కత్తిరింపుల్లో మిగిలింది— పొలాల్లోవచ్చేది వడ్డీవ్యాపారానికి చాలొద్దూ

నల్లి- యిదుగోనండి ఖర్చు

కాంతా.- అబ్బా— వెళ్లొస్తా— తలుపువేసుకో నల్లిని (వెళ్ళును)

నల్లి- ఎవను!

[ఈలపాబళ్ళని]

శేఖర్ - (తాగినస్వరంతో) నేనే నల్లినీ! అడగకుండా వచ్చాను క్షమించు

నల్లి- ఓ! శేఖర్ గారా! (అసహ్యంగా) పూరకరారు మహా త్ములు ఎందు కిలా దయచేశారు?

శేఖర్ - అలా కుమారిఎద్దకెళ్ళి వస్తూ నిన్ను చూచి మళ్ళా పోదామని వచ్చా

నల్లి- (కోపంగా) నాతో మీ కేంమాటలు— నాకు పనుంది. దయచేయండి

శేఖర్ - (నవ్వుచూ) కుమారియింటికి వెళ్ళానని కోపమా?

నల్లి- (అసహ్యంగా) నాకు మీమీద కోపమేమిటి. కుమారి యింటికేకాదు ఎందరియిండ్లకైనా వెళ్ళండి కాని నా యింటికిమాత్రం రాకండి

శేఖ- వస్తేనేం

సలి- ఇక్కడ మీ పెరితో పనుండి

శేఖ- నీతోనే

సలి- నాతో మీ కేంపనిచేదు. అధికప్రసంగం చెయ్యకుండా
దయచెయ్యండి

శేఖ- వెళ్ళకపోతే

సలి- మంచిమనిషికోకమాట. మంచిగొడ్డుకోకదెబ్బఅన్నారు.

శేఖ- సలిని—నవ్వు మాట్లాడేవి శేఖరుతో— 100 రూపా
యలనోటుకు సత్రి వతలమనేవాళ్ళే దాపోహమన్నారు.
నువ్వేం లెళ్ళా

సలి- ని శబ్దుతో ఆమాయకస్త్రిల శరీరాలను స్వాధీనంచేసు
కోగలవు. కానీ హృదయాలను ఎంతడబ్బయినా కొన
లేవు శేఖర్.

శేఖ- సలిని ఏ స్త్రీకూడా నన్నిలా అనలేదు, నీమీద ప్రేమ
తో నీవన్నా సహిస్తున్నా—యినోటు తీసుకో

సలి- భీనాహృదయం కాంతారావుకర్పించా—సలినికాంతుణ్ణి
చేసుకున్నా—నీశబ్దు నాహృదయా న్నాకర్పించ జా
లదు. వెళ్ళు

శేఖ- (నవ్వుచు) హృదయం—వెలయాలికి హృదయమా!

సలి- ఒక దిక్కు-మాలిన్స్ స్త్రీని వెలయాలిగామార్చేది మీకో
ఆస్త్రివద్దవున్న యశోవ్వనాన్ని, సాందర్యాన్ని నాశనం
చేసి చెరకుపిప్పిల వినర్జిస్తారు. మీ జీవాలకుపడి ఆస్త్రి
జీవితాంతంవరకు అల్లాడుతుంది. మీరంతా నిచుల్లు

ప్రొహ్లాలు—ఛా! వెళ్ళు

శేఖ- నీవు యీడబ్బుకోసమే పలికవయ్యావు. అడగ్నే నీవ్వు
కు నీచివచ్చే కాలవన్నకోకు— నా ధన సర్వస్వాన్ని
నికల్పిస్తా

నళి- శేఖర్ నాకోసం నీ ధనమంతా ఖర్చుచేస్తానన్నావే —
అటుమాడు పూటకు శిండిలేక ఎంతమంది అల్లాడుతు
న్నారో ఈ విదజనానికీయ్యి— నీకు పుణ్యంవస్తుంది

శేఖ- పుణ్యం—ఆ సోమరియోతు నెఫసలకోసంగాదు మానాన్న
సంపాదించింది. నాకోసం—నళినీ నేను వచ్చింది యీ
ధర్మోపదేశాలకోసంగాదు

నళి- అవును. ధర్మంతో మీకే—పని- మీరు మానవులై తేగా
మీకు, ధర్మం, దయ, సత్కాలంలే ఏమిటో తెలియ
జానికి

శేఖ- నీమాటలతో నానొళ్ళు మండిపోతున్నది బ్రగత్త

నళి- నీవు నన్నేంచేయలేవు, యికెన్నడూ నాయుంటికిరాకు

శేఖ- యదుగో యీ 500 తీసుకో

నళి- ఛీ! బుద్ధిలేదు. ఆ కక్కకైనా ఒకసారి కొడితే మళ్ళా
రాదు— ఛీ! నెళ్ళి—నెళ్ళిమే కుక్కాలని

శేఖ- (కొట్టును) లంబా

నళి. శేఖర్! కాంతారావులేని సమయంలోవచ్చి నన్న కొడ
తావా. కాంతారావు లే నీప్రాణాలు బలిగొనుండ్లే
వాడు. నీచుడా! పో- తాగుబోతుకుక్కా

శేఖ- (కోపంగా) పోతున్నానళిని. కాని ఎప్పుడైనా యీశేఖరే

నీను గతి. (వెళ్ళుచు)

సభి- నీచుడు—కొట్టాడు (దుఃఖంగా) యీ ప్రపంచంలో అనా
ధలను స్థానమేలేదా (పెద్దగా) సభిసీకాంత్
(కాంతారావు ప్రవేశం)

కాంతా- సభిసీ!

సభి- (దుఃఖంగా) సభిసీకాంత్

కాంతా- ఎందుకలా కన్నీళ్లు పెడుతావ్! చెప్పతూ — సభిసీ
చెప్పతూ?

సభి- కేఖర్ వచ్చి మీ భార్యనుండి మిమ్ము వేరుచేసిన ద్రోహి
ననీ తూలనాడి పొయ్యాడు. నిజంగాకూడా మీ భార్య
కు మిమ్ముల దూరంచేసింది నేనేగా

కాంతా- భార్య—తాళిగట్టినమాత్రాన్నే భార్యగాదు. పురు
షుని కష్టసుఖాల్లో భాగంపంచుక పురుషుని హృదయా
నికి అనుగుణంగా మెలిగే స్త్రీయే భార్య! నా ధర్మపత్ని
వి సీవే!

సభి- (ఆశ్చర్యంగా) నేనా నీ ధర్మపత్నిని. వ్యభిచారిని

కాంతా- నీవు వ్యభిచారివే — నీవు భహిరంగంగా వ్యభిచ
రించావ్. నా భార్య నన్ను తొరచాటుచేసుక వ్యభిచ
రించింది.

సభి- మీకు మతి పోతున్నది

కాంతా- అవును నిజమే మతిపోతున్నది. యీ ఉత్తరంచూడు.
యీ గ్రామమంతా మహాభిల్లాసపాగిడే నా ధర్మపత్ని
రజనీకి ఆమె పాత్ర పియ్యడు వ్రాసిన ప్రణయలేఖ

నల్ల- ఆ... (అని) యీ ఉత్తరం నిజమంటారా!

కాంతా- (కోపంగా) కాదు—నేను వ్రాశాను

ఇది. అబ్బా నేనామాటనన్నానా? ఎవరో కాడివెధవ యీ
లెటరు వ్రాసుంటాడు

కాంతా- కాడివెధవ రాసినదికాదు — యిదంతా చిన్ననాటి
నుండి ఆడుతున్న నాటకం. ఇదుగో ఈ మచ్చుకూక్క-
చాలనూ 'నీవు కాంతం దగ్గరనుండి మనయింటి కెప్పుడు
వస్తావు- నన్ను నీవు మరచినా నీన్ను నేమరునజాలను'
దానికి జవాబుగా నా భార్యగారు వ్రాసిన ఉత్తరం.
ఈ ఉత్తరం ఒక పిల్లవానికిచ్చి పోవ్వకు పంపింది. వాడు
యీ నాటకం సంగతి తెలియక నాకిచ్చాడు. యీలేట
రు చదువు

నల్ల- (ఆశ్చర్యంగా) ఆ

కాంతా- లెటరు చూచి ఆశ్చర్యపడతావేం నల్లనీ? యీలాంటి
పత్రికలు దేశంలో కొట్లకొలదివున్నారు. ఒప్పుమళ్లు
తో భర్తకు మందు పెట్టి మతివిరచి ప్రియులతో భర్త
ఎదుటనే కులికే కులటలు పత్రికలు ఈ సంఘం ద్రుష్టి
లో—వారు పుణ్యాంగనలు— కడుపుకోసం వ్యభిచరిం
చినా ఒకనిపై ప్రేమితో మెలికే నీబోటి స్త్రీలు పంచాం
గనలు ఈ సంఘంలో — నేను ఈ పుణ్యాంగన తెరచాటు
జీవితాన్ని నడిబజారులో పెడతాను.

నల్ల- నల్లనీకాంత — నీ భార్య ఒక స్త్రీ—స్త్రీ మానధని—నీవు
ఈ ఉత్తరాలు బయలుపరచి ఆమె జీవితాన్ని నాశనం

చేస్తావా? యిదేనా మ్మోశం—నీ ఆదర్శం
 కాంతా- అయి శే నా జీవితాన్ని ఇలిదేయమంటావ్
 నళి- మీమనస్సుకు ఆమెమనస్సు ఏకంకకపోవచ్చు. కాని
 మీభావ్య వ్యభిచారికాదనే నావృద్ధ్యేం. పూర్వీకము
 తో అల్లాడుతుండవచ్చు—అదిగాన ఆమెను మీరే
 పెండ్లిచేసుకున్నది ఈవిధంగా ఆమెను నాశనం చేయ
 జానికికాదు

కాంతా- నాభాశ్యేకాదు

నళి- మీరుకాదన్నా చట్టము మీభాశ్యేకంటుంది

కాంతా- కానచ్చు- చట్టం సన్నేంచెయ్యగలదు. సంపాదించే
 దానిలో సగము రజనీకీప్పిస్తుంది. అంతేగా!

నళి- ఎంతచులకనగా తేల్చేస్తున్నావ్!- నిన్నుజూచినప్పుడల్లా
 సుఖం వెక్కిరిస్తుంది. అనమానిస్తుంది

కాంతా- అబ్బా- మాట్లాడకు నళిని బాధగావుంది. అబ్బా-
 (బయటనుండి)- అబ్బాయ్ కాంతారాన్ (అంటూ మాధవరా
 వు ప్రవేశం)

కాంతా- ఎవరు?

మాధ- నేనేనోయ్! ఏం కడ్లునెత్తికెక్కా-యా! ఎవరంటున్నావ్!

కాంతా- మామగారా! దయచేయండి, కూర్చోండి

నళి- మాధవరావు తాళిగారూ నమస్కరిం. మీలాగే
 మీ అల్లుడూ పెద్ద కవయ్యాడు

మాధ- (వ్యంగ్యంగా) ఆ...అయ్యాడు...పెద్ద కవయ్యాడని
 తెలిసే వచ్చా. యిదుగో యీనది రాసి చందాలెత్తి

క్రింటు చేయించిన ఈ 'సంఘం' అనే పుస్తకమే చెబుతుంది. ఈనధ్యక్షుని, ఈన జీవితాన్ని అంతా శాస్త్రజ్ఞానం, ధర్మజ్ఞానం. ఒకేయికాంతం ఈచదువంతా పురుషపువర్గక వేర్పాటు!

కాంతా - (విసుగుగా బాధగా) అబ్బా తలకాయ నొప్పిగా వుంది కాసేపు కూర్చోండి, తరువాత మాట్లాడుదాం.

మాధవ - బిల్బి బానిలేకుంటే యిక్కడ దేనికిరా! యీ రూమ్ తీసుకున్నావా? ఈ అమ్మాయి ఎవరురా?

కాంతా - కాసేపు ఆగండి తల బాధగా వుంది.

మాధవ - ఓహో నాతో మాట్లాడాలంటే తల నొప్పిగా వుండేం.

కాంతా - ఈ రూమ్ నాదిగాదు యీసభిది.

మాధవ - ఈ రూమ్ నీదిగాదూ! కాకపోతే పొద్దుస్తమానం యిక్కడే వుంటావట దేనికిరా?

కాంతా - యీసభినే నా సర్వస్వం.

మాధవ - ఆ- నేను చూడగనే అరుకున్నా- అమ్మాయి నీ వెవరు? నీ కులం?

సభిని - నేను హిందూస్త్రీని పతితను.

మాధవ - (వ్యంగ్యంగా) ఓహో- పతితట - (కోపంగా) వ్యభిచారిని ఏడ్వకపోయ్యావ్! - అయితే కాంతిం నీకు పెండ్లాం యిల్లువాకిలి పనిలేదురా? దానితోనే లోకమట్రా- నాకూతురు నేషిస్తున్నావని తెలిసే వచ్చాను, పూర్ణ అడుగుపెట్టగానే అంతా తెలిసింది.

ఇంటికి వెళ్లా సీకోసం ఎవరుచూచి రాకపోనే అఖరుకు
యిక్కడకు వచ్చా. నా కూతురు మహా ఇల్లాలు.
దాని నేడిపిస్తున్నావ్ ! ఆ వ్రసుడు సీను అప్పక లగులు
తుంది.

కాంతా - ఆ- నీ కూతురే మహా ఇల్లాలుగాడు! సంమగ్న
దుల వ్యభిచారి

నల్లని - ఆ - నల్లని కాంతా !- ఏమిటా మాటలు ?

కాంతా - శుభ్రకంఠు దాస్తే దాగదు నల్లని!- బయలుపడితీరు
తుంది. యీనకు తనకూతురుసంగతి తెలుసు- కాని
కప్పిపుచ్చాలని చూస్తున్నాడు. యిదిగోసండి మామ
గారు పతివ్రతా శిరోమణి యైన మీ కూతురుకు
అమె ప్రియుడు వ్రాసిన ఉత్తరం. దానికి మీరజబి
గారి జవాబు.

మాధవ - ఏదోయ్ ! ఆ ఉత్తరం- ఎనడో నా విరోధి న్నాపై
పగతో వ్రాపి యుంటాడు.

కాంతా - ఈలెటరు వ్రాసిన (సీమెన్లుడు) సుదర్శన్ నీకువిరోధం.
నీ ఇంట్లా పడుండి చాకిరిచేసే సుదర్శన్ తో నీకు
పగెప్పటినుండి ?

మాధవ - “ కాసరం గుట్టు వ్యాధి రట్టు ” అన్నారోయ్.
ఇంట్లా పగలు బయటికివస్తాయటోయ్ ! అదీకాక ఒక
వేళ ఇది నిజమే అనుకుందాం అంత మాత్రానికే
భార్యను వదులుకుంటావురా !

కాంతా - అబ్బే వదులుకూగూడదు - లోపల రహస్యంగా

క్రియలు చేశాల్సింది ; యీ నల్లనిలాంటి వాళ్ళకు పరిహాసించాలి. అదే పెద్దమనిషితనం, పురుషలక్షణం.

మాధవ - కాకపోయినా యిదివరకు దానికా బుద్ధి లేదు. అన్ని చోట్లం నీవే నేర్పివుంటావ్ !

కాంతా - మామగారు ఇక మర్యాదగా యిక్కడనుండి దూరమవుతున్నాడు.

మాధవ - పోకపోతే ఏమి చేస్తావురా ?- యీ కులట ఏ మంచిలో మాటో పెట్టితే మతి విరిచింది. యీవిధంగా పిచ్చి వాడివై పోయావ్ !

కాంతా - రజనీ నేనే నమ్మివుంటే ఆపని తప్పక చేసేది, ఇక తాము నోరుమూసుక దయచెయ్యండి. నల్లని తలుపు తెరిచి! వీరు సభలలో పెద్దమనుష్యులు.

మాధవ - మే మెలా పెద్దలమాతాం లేవోయ్ ! నీ నే పెద్దమనిషివి. భార్య మతితిప్పలేని మగధీరుకవు.

నల్లని - కాంతారావునునే పంపిస్తాను. మీరు వెళ్ళండి.

మాధవ - పంపించమ్యా. ఇంట్లో ఏమన్నా వుంటే తీసుక రమ్మని.

కాంతా - ఏమంది మనింట్లో నల్లనే తన భనాన్నంతా నాకు దోచిపెట్టింది - యిక తాము దయచెయ్యండి.

మాధవ - పోతున్నా లేవోయ్ ! తల్లిదండ్రీ లేనివాడవుగదా అని పిల్లనిస్తే !

కాంతా - పాపం నామీద దయతో యిచ్చారన్నమాట - నా చదువుచూచి యిచ్చావ్ అంతేగాదు నేనొక్కడినే

కాబట్టి నీ ఆటగా పోటూ లేదుడా నీ కూతురు నీ
స్వేచ్ఛానిహారం చేస్తుందని గావన్నమాట.

మాధవ - ఈ బజారు దానితో వలుకుతూ నా కూతురు
గొంతు కోస్తావా! ప్రెసిడెంటు రంగారావుగారిని
కిరణం గోపాలరావుగారిని పిలుచుక నచ్చి నీ అంతు
(నీ ఉద్యోగం అంతు) నీ నల్లని అంతు తేల్చుకనాడే
నే మాధవరావునే-

కాంతా - మీరంతా కలిసి ఏమిచేసినా ఫరవాలేదు. ఈపురో
కాదు చాలా ప్రపంచముంది జీవించడానికి.

మాధవ - ఏలా జీవిస్తావో చూస్తాగా. మాధవరావుగారి
దూడలపుల్ల యనుకున్నావుగామాలు. చూస్తావుగా-
(వెళ్ళును)

నల్లని - జరివాన కురిసి వెలిసినట్టుంది.

కాంతా - వెళ్ళాడు వీడ వదిలింది.. అబ్బా- ఊ-

నల్లని - నా వళ్ళు మండిపోతున్నది నల్లని కాంత్! జ్వరం
వచ్చినట్టుంది.

కాంతా - డాక్టరు. జాన్ నద్ద కెళ్ళి ఏదైనా మందుతీసుకవస్తాను
నల్లని.

నల్లని - జ్వరం బాగావచ్చింది- జాగ్రత్తగారండి;

కాంతా - సరే తలుపు వేసుకో నల్లని! జాగ్రత్త (వెళ్ళును)
(బయట రజని - “నల్లనిగాయా” అంటూ రజనిప్రవేశం.)

నల్లని - ఎవరమ్మా! నిలబడతారేం! రండి కూర్చోండి.

రజని - నేనొక ఆనాధను.

నళిని - మీ పేంటమ్మా ?

రజని - (సంజేహంగా) నా పేరా ?

నళిని - భయపడుతారు దేనికి ? చెప్పండిమ్మా

రజని - రజని.

నళిని - (ఆశ్చర్యంగా) ఆ- రజనీ ! (ఆగి) పుణ్యంగనలకు
పుణ్యంగనలతో పనేమమ్మా !

రజని - అలా అనకు నేను ఒక కులటను.

నళిని - కాదు నీవు కాంతారావు ధర్మపక్షివి.

రజని - నీమరాలను నళినీ !- కాంతారావును ద్రోహంచేశాను
అందుకే ఆయనకు దూరమయ్యాను,

నళిని - ఆయన నీ కెప్పుడూ నన్ని హితమే

రజని - ఆయన హృదయాన్ని అర్థంచేసుకోలేక బాధపెట్టాను.
నీవు నా కాంతుల్లారాధించావు.- కాంతారావు నీవాడే
కాని - నా చిన్నకోర్కె ఒకటి నెరవేర్చు అక్కా.

నళిని - చెప్పమ్మ సాధ్యమైతే చేస్తా ?

రజని - అపని నీకు సాధ్యమే, నీచేతులొడే.

నళిని - చెప్పు రజని- చెప్పు నా సాధ్యమైతే తప్పకచేస్తాను.

రజని - వేరుగా భావించకు నళినీ ! నే నడిగేది నీ హృదయానికి
బాధ గలిగించనచ్చు. కానీ కోరక తప్పదు. నాకోసం
నీ కాంతారావును త్యాగం చెయ్యి.

నళిని - నళినీకాంతుల్లినీడి నళిని బ్రతుకలేదు. నీవెళ్ళు

రజని- అలా అనకు నళినీ! నీ సర్వ సౌఖ్యాలను, ధ నా న్ని,
కాంతారావుకుకోసం త్యాగంచేశావు. నీకై డబ్బువెడ

జల్లే శేఖర్ ను వదులుకున్నావు. ఎవరైనా నాకు తెలుసు, నేను సాటిస్త్రీని నాభర్తను వివాహంచేసుకున్న పాపిని. పతిభిక్ష నిన్ను యాచిస్తున్నా. కాంతారావు హృదయంలో నాకు స్థానంకల్పించు నళినీ!

నళిని- హృదయంలో స్థానం ఒకరు కల్పిస్తే నిర్వహించు— నీవు ప్రయత్నించు

రజనీ- (దుఃఖంతో) నీవు కాంతారావు హృదయంలో నాకు స్థానం కల్పించగలవు—నళినీ—కాదనను. యీ నీ చేతులుగాను కాళ్ళు—చీసెరాలను. నాకోర్కె— నెరవేర్చు నళినీ—నీవుకాదంటే నాజీవితం సూర్యం—నళినీ—

నళిని- నళిని జీవించియుండగా కాంత్ నీవాడుకావడం అసంభవం— నేను నీకోసం త్యాగంచేస్తాను

రజనీ- వద్దు నళినీ! ఆపనిచేయకు

నళిని- యీనజ్రపుటుంగరం నళినీకాతుడినుండే నళినిని దూరం చేస్తుంది. కాని వారి హృదయంనుండికాదు — ఇక నీవువెళ్ళు. ఇకనైనా నీభర్త నీ సర్వస్వగా అరాధించు — (దుఃఖస్వరంతో) ఇక నాఎదుట నిలువకు వెళ్ళు

రజనీ- నీయుడం తీర్చుకోలేను నళిని—త్యాగమూర్తివి

నళిని- రజనీ ఇక నీవువెళ్ళు...పో...

రజనీ- పోయివస్తానమ్మా (వెళ్ళును)

నళిని- (దుఃఖంతో) నళినీకాంత్—ఒక స్త్రీకోసం నేను త్యాగంచేస్తా—నళినీకాంతుడు వచ్చేలోగా నామాట నెర

వేర్పాలి. నాకు నాకాంతాని అంతిమదర్శనం యీ
 ఘోటోమూత్రమే సఖినీకాంత్ సేఅనుష్ఠితేకుంజాయాపని
 చేస్తున్నందుకు తమింతు (ప్రంగరిం పెగలగొట్టి నూరి
 త్రాగును)

రజని- (బాధగా) యీ వజ్రపుటుంగరిం— నీవు మనసార ప్రే-
 మించి నాకిచ్చిన అమూల్యమైన కానుక. ఇదే మనస్థితి
 వియోగానికి తోడ్పడ్డది. అబ్బా—నఖినీకాంత్—ఊ-
 అబ్బా... .... (పడిపోవును) తమింతు-వచ్చేజన్మలా
 నీకు భార్యనౌతా—అబ్బా...ఊ....

(మాధవరావు, రంగారావు, గోపాలరావు, ప్రవేశం)

మాధ- అబ్బామ్! కాంతారావ్! తలుపుతీయ్యి. కాంతారావ్

రంగ- కాంతారావు పంతులుగారు

గోప- ఆ అమ్మాయి ఒక్కతే నిద్రపోతున్నట్లుంపండి. తలుపు
 కొట్టండి. మాధవరావుగారు

మాధ- సఖిని—సఖిని (తలుపుకొట్టును)

రజని- నాన్నా (అని ప్రవేశించును)

మాధ- ఇక్కడికొచ్చావ్ దేనికమ్మా!

రజని- (నవ్వుతూ) పెద్దనాటకంఅడా నాన్నా! మావారిని ఈ
 కులట నడలిపాయ్యేట్లు చేశానాన్నా!

రంగ- ఏంజేశారండి! రజనీగారు

రజని- (నవ్వుతూ) సఖిని యీలోకాన్ని వీడిపోయ్యేట్లు చేశానండి

ప్రసిడెంటుగారూ!

మాధవ - ఆపాడుముండ వీడవదిలింది—అబ్బా—మనవిడ
టికి విడుదలైంది

సింగ - మీవీడేకాదండీ! ఆపావుకారు వీడ వదిలింది. పాపం
అతని కొడుకు శేఖర్ కు ఏం మత్తుమందు చల్లించో
కొంపంతా దోచిపెడుతూ నల్లని, నల్లని అని కలవరించే
వాడు.

మాధవ - మా అమ్మాయి మంచి తెలివిగలదేలేండి,

గోపా - మీరే చంపారా ఏమండి రజనిగారూ.

రజని - లేదండి అదే ఆత్మహత్య చేసుకుంటానండి.

గోపా - పెద్దచిక్కే. నల్లని తన మరణస్థాయిమెంటు ఏటా
ప్రాసిందో ఆ స్టేట్ మెంటులోనే వుంది కాంతారావు
ప్రాణం.

మాధవ - (విచారంగా) అట్లాగండి! చీ పాడుమాండ చచ్చి
కూడా కాంతారావును దక్కనివ్వదూ? - అయ్యో!-
ఇక మా కాంతంగతేమిటండీ!

సింగ - భయపడకండి. మన కరణం గోపాలరావు తలుచు
కొంటే యిదెంతమాత్రం- మా పెద్దబ్బాయి భార్యతో
పోట్లాడి కొట్టాడు. దాంతో అది చచ్చింది. ఆరోజు
యిక్కడ తహసిల్ దారుకూడా వున్నాడు, కాని ఏ
కేసులేకుండా చేసేడు. ఘటనా ఘటన సమర్థుడులేండి.

మాధవ - గోపాలరావుగారూ మీరు నాపై దయయించాల.
సాటి బ్రాహ్మణి ఏదో తమరుదయ చూడకపోతే

గోపా - భయపడకండి. నా శక్తి కొలది ప్రయత్నిస్తాను.

మాధవ - కరణంగారు మా అమ్మలుకోసం వయతలనండి.

రంగా - గోపాలరావు చూస్తానంటే చేశాడన్నమాటే. ఏం భయపడకండి.

మాధవ - (సంతోషంగా) “ అల్లుడేపుడు బల్కు ఆడంబ రమ్మగాను, స్వచ్ఛమందు బల్కు చల్లగాను ” అన్నారు.

గోపా - అంటే అన్నారులేదయ్యా- తెలుపులు తీసేమార్గం చూడండి.

రంగా - చూచేదేంటండీ- ఆ దొడ్డిగోడ మీకి నీయండయ్యా

గోపా - అంతవని లేదులేండి రంగారావుగారు ఒక పుల్ల తీసుకరండి నే తీస్తాను.

(గోపాలరావు తెలుపులు తెరచును)

గోపా - (వడిపోయిన నల్లనిచూచి) చచ్చి పడుందండి పాడు ముండ- ఎక్కడై నా కాగితం వ్రాసి పెట్టిందేమో వెతకండియ్యా- ఆలా నింబడతారేం వెతకండి.

(కాంతారావు ప్రవేశం)

కాంతా - నల్లనీ !- ఓ రంగారావుగారా. ఓ కరణంగారూ వచ్చాకే ఎందుకీ మీకు నామీద అకారణంగా దయగలిగింది. నల్లని-నల్లని.

మాధవ - నల్లనట- నీ నల్లని చచ్చిందేవోయ్ !

కాంతా - ఆ- నిజంగా-

గోపా - నిజంగానే కాంతారావుగారు ఆత్మహత్య చేసుకుంది అదుగో ఆ గదిలో చూడండి.

కాంతా - (వెళ్ళి నల్లనిని చూచి) అయ్యో (పెద్దగా) నల్లనీ !
(పడిపోవును)

రంగా - అయ్యో. మీ అల్లుడు వడిపోయాడంటి మాధవ
రావుగారు.

మాధవ - అయ్యో - నాయనా !

రజనీ - కాంత్ !- నాన్నా ఇంకెక్కడి కాంత్ - నల్లనిమీదనే
ప్రాణం వదిలాడు. నాన్నా నామూలంగానే కాంత్
బలియయ్యాడు. వెంకయ్యగారు- నేను కాంతారావు
నుమోసగించి సుదర్శన్ తో రహస్యంగా ఉత్తరాలుజరిపా
యిదుదో యీ ఉత్తరాలన్నీ నిజం-నల్లని వ్యభిచారైనా
వల్లివ్రతే. నేను సంపాదించినా వ్యభిచారిని. నల్లని
కాంతుణ్ణి రజనీ కాంతుణ్ణిగా చేసుకుందామనుకున్నాను.
నల్లనీ కాంతుడు రజనీకాంతుడు కావడం అసంభవం

అని గ్రహించలేకపోయా !

మాధవ - మహా గ్రహించావులే.

గోపా - ఇంతకు నల్లని వ్రాసిన ఉత్తరం చదువరేమండీ ! -
రంగారావుగారు.

రంగా - మరచిపోయ్య చదువుతా వినండి.

“ నా నల్లనికాంత్, - నిన్ను వీడిపోతున్నాను. యీ
నీ ఫోటోలో నిన్ను కడసారి చూపు చూచా. నీ అనుజ్ఞ
లేకుండా నీ వద్దనుండి సెలవు పుచ్చుకున్నందుకు క్షమించు-
నేను వచ్చేజన్మలోనైనా నీదానినే- నీకు నా చివరికానుకగా
నివు యిచ్చిన యీ పుంగరం- నీ ఫోటో నా అంతిమకానుక.

నేను లేని కొరత రజని పూర్తిజేస్తుంది. కాంతారావు భార్యను
 వీడి వ్యభిచారయ్యాడన్న మచ్చ తొలగించుకో- రజని నిన్ను
 తన ప్రాణాలతో సమానంగా చూచుకుంటుంది. నాజీవితంపై
 విరక్తితో యీ హత్య నేను చేసుకున్నా- నచ్చేజ్వల్లో నీ
 నేను అనుగ్రహించు- ” నీ దాసి,

న. లి. ని.

రజని - యింత పనికి హృదయవని. స్వార్థత్యాగి వని
 గ్రహించలేక పాపాన్ని, నిన్ను బలిగొన్నా- నల్లని
 ఊమించు.

నోపా - ఫరవాలేదండీ. ఎవరిపైనా కేసుపోకుండానే వ్రాసింది
 లెండి దొంగముండ.

రజని - (కోపంగా) నల్లని దొంగముండగాదు. ఇంట్లో అమా
 యకులైన భార్యను అబ్బాడబెడుతూ రహస్యంగా కన
 పడ్డ దానితో అల్లా తిరిగే నీవు దొంగవు. పట్టువగలు
 ఖాసీలు చేయించే నీచుడవు. మీరేనా పెద్దలు.

నల్లని - కాంత - మీకు దోహంచేశా. (ఏడుచును)

మాధవ - ఏడవకమ్మ- జరిపోయినదానికేం చేద్దాం.

రజని - ఏడవకమ్మ అనడానికి నోరెలా వచ్చింది. దానికంతా
 మూలకారకుడవు నీవుకాదూ! - చిన్నప్పటినుండి నేను
 సుదర్శన్ బావను పెరిమించినా, - సుదర్శన్ కు చదువు
 లేదని, అస్థిలేదని - నీ చెల్లెలుకు మరణకాలంలో
 యిచ్చిన మాటగూడా తోసివేసి, - సుదర్శన్ ను నీవు
 వేరెవ్వరిని పెండ్లాడనన్నా వినక బలవంతంగా కాంత

రావు కిచ్చి చేశావ్ !- నాకూ నీ నేర్పల్లికి ద్రోహం చేసి ఏంవాముకన్నావ్ !

మాధవ - నిన్ను సుఖపడతావని చేశాను.

రజని - అవును సుదర్శన్ తో సుఖపడతాననే నామెడకు వున్న తాను బోలెచావ్ ! కాంతారావు ఆస్తిచూచి ఆ ఆస్థంతా కట్టకుండామని యిచ్చావ్ ! కాని ఆ ఆస్థంతా అప్పులక్రింద నడపోతే నా ఆశలు అడయాసలే. మా ముఖించూడకుండా నెళ్ళావు- ధనపిశాచి !- సుదర్శన్ పేర వుండే అరవీకరాకే జెయ్యాలని- నేను సుదర్శన్ ను ప్రేమతో నీ వద్దకు వచ్చిపప్పుడల్లా సుదర్శన్ తో రహస్యవ్యాపారాలు జరుపుతుంటే చూచి మందలించక పూరుకున్నావ్ ! యీ సర్వనాశనానికి కారకుడవు నీవు కాదూ- మాట్లాడవేం- నీ ధనతృప్తి యీ నై నా తీరిందా ! సుదర్శన్ నాపై ప్రేమతో పెండ్లి చేసుకోకుండానే నీ జీవాలకు పడి ఎదుస్తున్నాడు. కిరాతకుడా !

మాధవ - నిజమేనే కిరాతకుణ్ణేనే ! మీ కందరికీ ద్రోహం చేశానే !-

రజని - నళినీ- నీకు ద్రోహించిశా ! కాంతారావునుండి నిన్ను వేరుపరచా నీ కాంతారావును బలిగొన్నా- (పిచ్చిగా నవ్వి) నళినీకాంత- పోవద్దు- నేనా రజనీను (నవ్వి) పో- పో- నళిని వద్దకే పో- నే పాపిని (నవ్వుచుండును) రంగా - మీ అమ్మాయి మతి చలించిందండీ !

గోపా - పిచ్చెక్కెందు.

మాధవ - అయ్యో- నా రజని- ఇట్లు అయ్యవటే రజని
 గోపాలరావుగారు రజని చెప్పినట్లు ద్రోహిని నేన-
 రజని గొంతు లోకా- పాపిని నేనొక్కడినే కాదయ్య
 నాడు దేశంలో నా లాంటి ద్రోహాలు లక్షలకొలది
 వున్నారు. పిల్ల సుఖపడాలనే దురాశతో, ఆస్తిపై
 ఆశతో వాళ్ళ ప్రేమలను గుర్తించక ద్రోహం చేస్తు
 న్నారు- ఆలా చూస్తారేం.

(రజని కాంత్ - నళిని అని రజని నవ్వుచుండును)

మాధవ - మనమంతా పెద్దలం. తోటి ప్రాణాలను మన
 పరువుమర్యాదలకోసం బలిగొనే పెద్దలం- మనం పతి
 తులను, నీదలను అనాధలనుచూచి పరిహసిస్తాం—
 కాని మన జీవితాలు మురుగుడుగుంటలై కంపుకొడు
 తుంటే ఆ కంపుడు డబ్బుతో, పశుబలంతో కప్పి
 వుచ్చుతాం. కాంతారావు నళిని ఆదర్శ ప్రేమికులు-
 యీ హృదయాలేని సమాజానికి బలియయ్యారు-
 నా తల్లిని నేనేబలిగొన్నా- రా అమ్మ- రజని- రా...

రజని - నళిని కాంత్ (నవ్వి) రా- రాను- నళినిని వదిలే
 శాను నా కాంతుణ్ణి వదిలిరాను (నవ్వును)

మాధవ- రా-అమ్మా- రా- (వెళ్లేదరు)

గోపా - యీ ముసలాడికి పిచ్చితేచింది,

తంగా - యీకేను మనమీదకొస్తుందేమో!

గోపా - (నవ్వి) యితభయవడే సీప్ర పంచాయతీ ప్రాసె
 డెంటు పనేంచేస్తానయ్య- నేనుచూస్తాగా ఈ కేసు
 పనంతా- పోదాం రాంజీ- మున్నగునుపిలుచుకి నవ్వి

(నవ్వుచూ వెళ్ళెదరు)

సంపూర్ణం

విజయం

ఉద్దేశ్యం

“ప్రపంచంలో యుద్ధాన్ని జ్వాలలు రేగుచున్నవి. ప్రపంచంలోకొన్ని దేశాలు విజయాన్ని అంటే యుద్ధాన్నే కోరుతున్నవి. కాని ప్రపంచ ప్రజలు శాంతి, శాంతి అని కలువరిస్తున్నారు. కాని ఆ ప్రజల కోరికే శాంతి కారికి లభ్యమేనా? — రచయిత

పాత్రలు

అరుణకిరణ్ - మారణాయుధ పరిశోధకుడు

శాంతికిరణ్ - వ్యవసాయ (రసాయనిక) పరిశోధకుడు

కరుణాకిరణ్ - పరిశోధకుల సోదరుడు

దారా - బట్లర్

సూరిగా - బాల్యంనుండి ఆయింట్లోనివసించిన పూర్వ వృద్ధుడు

కథకుడు - కథా పరిచయం చేయువాడు.

కథకుడు- కలకత్తాలోని కిరీత్ నంశీయులు అనాదినుండి విద్యా వ్యాప్తి గలవారు. ఆ వంశములో ని ప్రసిద్ధులైన ఒక ముర్యకుడో, కవియో, వరి శోధకుడో కావడం జరిగినది — అట్లాంటి నంశంలో ఆదిత్యకిరీత్ అనేవ్యక్తి ఉద్భవించి పెద్దవాడై పండితుడుగా ఖండంతరఖ్యాతి పొందాడు — ఆదిత్యకిరీత్ గు ముగ్గురు పుత్రులు — అరుణకిరీత్, శాంతికిరీత్, కరుణాకిరీత్. పెద్దవాళ్ళగు అరుణ, శాంతికిరీతులు యమ్. యస్. సి. స్కూల్ క్లాసులో ఉత్తీర్ణులై, రసాయనశాస్త్ర భ్యాసానికి అమెరికా వెళ్ళారు. చిన్నవాడగు కరుణాకిరీత్ బి. ఏ. దాకా ఉన్నాడు — ఈ ఆంగ్ల విద్యాభ్యాసంవల్ల విజ్ఞానం కలుగదని అంతటితో ఉన్నత విద్యకు స్వస్తి చెప్పినాడు. అంతలో తండ్రి మరణించాడు. పితృతమైన ఆస్తి చాలావుంది. అస్తిని సరిగా అజమాయిషీ చేస్తూ ఇంట్లోనే వివిధ గ్రంథాలలోకనతో, కాలం గడుపుతున్నాడు, అట్లాంటిదిన్నా ఒకరోజు ఉదయం 10 గంటలకు:-

1వ దృశ్యం

గూంగా- టీ బాబూ.

కరుణా- యస్.

గూంగా- కరుణా బాబూగారూ అమెరికానుండి రెటర్న్ చేశారా!

కరుణా- యిలా పెట్టు గూంగాతాతా!

గూంగా- (రెటర్న్ ఇచ్చి) చదువు బాబూ వింటాను.

కరుణా- అరుణ వద్దనుండి వచ్చిందితాతా!

క్రియమైన కరుణాకిరణ్,

నేను ఇచ్చట రసాయనశాస్త్రంలో మారణాయుధోత్పత్తిలో I Class ప్యాసైనాను. నేను రేపే బయలుదేరివస్తున్నాను. నీవు ముంబైలోని ముందుచూపును బాగా ఫర్మిచర్ చేసి పరిశోధనాసామాన్య నింపు—మారణాయుధాల్లో ఉన్న మూయుధాన్ని కనుగొన్న వారికి అమెరికా 300 డాలర్లు బహుమతి నీయవలసింది. విజయం నాదేనని వాంఛిస్తా—

నీ అరుణ కిరణ్,

కరుణ- అబ్బాయివిద్యాధికుల హృదయాలెంత పశుప్రాయాలు- వీరు వారితెలివిని, చదువునూ మారణాయుధ పరిశోధకు వినియోగించక ప్రజాశ్రేయస్కురమైన కార్యాలకు వినియోగిస్తే ప్రపంచం ఎంతో అభివృద్ధి చెందేది. — సంస్కారంగల అరుణ్ కూడా ఫనవ్యామోహంలో పశుప్రాయుడయ్యాడు. (సర్వశూ) అరుణ్! తిప్పక పరిశోధకు అనుకూలంగా రూమ్ ఫర్మిచ్ చేస్తా. ప్రపంచనాశనానికి దోహదం చెయ్యి- (ఆలోచనగా ఆగుచు.)

కరు- ఓయీ ఆలోచనలో శాంతి కిరణ్ లేటరు చదవడమే మరినా... From శాంతి

‘నాక్రియమైన కరుణాకిరణ్’

నేను రసాయనశాస్త్రంలో న్యూనసాయ పరిశోధనలలో ఫస్టుక్లాసులో ప్యాసయ్యాను. అరుణ్ నేను రేపే బయలుదేరి వస్తున్నాం, అరుణ్ ను మెజిస్ట్రేట్ సార్లు తీసుకోమని ఎంతచెప్పిన

విసక మారణాయుధ పని శోధకుడయ్యాడు-నేను కొద్ది రకం ఎరువును కనిపెట్టదలిచా - నాకు వేగేగడిలో యీలెటరులోని లిప్తుచూచి ఆశామానులతో నామామ్ స్నాప్ చెయ్యి."

కరుణ- Really you are my brother, హం ఈ సీవు చేసే శాంతి పరిశోధననిజయవంతం కావాలి-నీపేరు సార్థకం-
సూంగా తాతా!

సూంగా- Sir

కరుణ- కారు రెడీచెయ్యమని డ్రైవరుకు చెప్పు. నేను సైన్సు లేబరేటరికి వెళ్ళి సామాను తేవాలి-

సూంగా- సరే బాబూ

కరుణ- తాతా!

సూంగా- బాబూ

కరుణ- యీసైడ్లోని జంట రూములు బాగా క్లీన్ చేసి భారీచెయ్యి.

సూంగా- సరేబాబూ (వెళ్ళుచు)

(బయటనుండి) కారు రెడీఅయిందినార్.

కరుణ- Yes వస్తున్నా. (కారు ప్లాట్ఫాంట్ వెళ్ళినప్పుడు)

2 వ దృశ్యం

శోధకుడు- సోదరుల ఆజ్ఞప్రకారం ముందు గదులలో వేరువేరు పరిశోధనాగదుల నేర్పరచాడు కరుణా కిరణ్- అమెరికానుండివచ్చిన అకిరణ్ సోదరులకు కలకత్తాలోని

నాడు. ఖ. లంత గొప్ప సన్మానాలు దిపారు. ఒక శుభ
ముహూర్తంలో ఆసోదరులిరువురూ తమ పరిశోధనలను
ప్రారంభించారు. కొంత కాలం గడిచింది. ఒక
నాడు. ఉదయం సోదరులిరువురూ వారిపరిశోధనలలో
లీనమైనారు. అప్పుడు—

గూంగా- శాంతిబాబూ టీ.

శాంతి- ఊ.

గూంగా- టీ బాబూ

శాంతి- Yes వెళ్ళు తాతా!

(గూంగా వెళ్ళును. స్పిరిట్ లాంపు మండుచుండును.)

(కరుణా కిరణ్ ప్రవేశం.)

శాంతి- ఊ. ఎవరు!- కరుణా!

కరుణ- శాంతి - యీ టీ యిక్కడనే వున్నది. టీ చల్లారిపోతు
న్నది.

శాంతి- ఆ—చల్లారుతుంది. కాని, కొంతవ్యవధి.

(స్పిరిట్ లాంపు మంట-పరిశోధనచేస్తుంటాడు.)

కరుణ- ఆచల్లారేదేమిటి శాంతి?

శాంతి- అకలిమంటలు.

కరుణ- శాంతి! ఏమిటీమాటలు నీవు రోజురోజు కు పిచ్చి
వాడినై పోతున్నావ్!

శాంతి- లోకందృష్టిలో శాంతికాములంతా పిచ్చినాళ్లేకరుణా!

(స్పిరిట్ లాంపు వేగంగా మండును. సామాన్లు అటూఇటూ,
తీయుచుండును. బుక్కోమని పొంగింధ్యని ఒక్కసారిగా మోస్త్రై)

ఆగిపోవును.)

శాంతి- (నవ్వుచూ) నీ శాంతికి విజయం లభించింది కరుణా! కరుణరాక్షసిని పారద్రోలే ఆయుధం దొరికింది. యీ పొడి, యీ పొడి, నా పరిశోధనా ఫలితం. తడివిత్తినా లకు తగులగానే మొలకెత్తుతవి కరుణా! యీ ఎరువు వాడితే నీరుతో ఎక్కవ అవసరం లేకుండానే పంటలు పండుతాయి.

కరుణ- ఎప్పటికైనా శాంతికాముందే విజయం శాంతీ!

శాంతి- (నవ్వుచూ) బకించంద్రుడన్నట్లు మనదేశం “సశ్యశ్యా మలం” (నవ్వుచూ) విజయం నాదే-

(టీ ప్లేటు దొర్లును,)

కరుణ- అయ్యో కష్ట బ్రద్దలైంది. టీ నేలపాలైంది.

శాంతి- (నవ్వుచూ) కరుణా నా పరిశోధనా ఫలితాన్ని ప్రభుత్వానికుచితంగా యిచ్చేస్తా! నా దేశంలో రేషన్ షాపులు ఎగిరిపోతాయ్! దేశంలో శాంతి వ్యాపిస్తుంది. ప్రపంచం కోరే శాంతి నాదేశానికే దొరికింది- కరుణా విజయం నాదే- సవ్య- కరుణా సవ్య.

(ఇద్దరూ నవ్వుతుంటారు - వారి నవ్వుచీల్చుకుంటూ వికటంగా అరుణ కిరణ్ గదినుండి నవ్వు విసవడుతుంది.)

కరుణ- అరుణ్ నవ్వుతున్నాడో, ఏడుస్తున్నాడో, నాకే తెలియడం లేదు! అరుణ్ ఆవేశంలో ఏదో ప్రమాదానికి గురై యుంటాడు- శాంతీ! నేల రుణ్ రూమేకు వెళ్ళుతున్నా- (వేగంగా పరుగెత్తును,)

3 వ దృశ్యం

(వికటంగా ఆరుణ కిరణ్ నవ్వుచుండును. గ్యాస్ ధ్వని వినిపడుతుంది.)

కరుణ- My god ప్రప్రళయం లేదీవాళకు. యీసోదరులు పరిశోధన సాగిస్తే తమ ఒక్కేమరుస్తారు- వీళ్ళ మూలంగా నాకు పిచ్చుపైలుంది, -అరుణ్-

(“బున్” మని గ్యాస్ ధ్వని)

అరుణ- (కరుణరాక గుర్తించకనే) నాసరిశోధన ఫలించింది. అమెరికా నైజాసిక బహుమానం నాదే - ఎవరు- కరుణా! నీవా (నవ్వుచు) ప్రపంచంలో విజయసాధనానికి స్థానం లభించింది. యీగ్యాస్ వదిలితే చాలు ఒక్క-టణంలో సర్వనాశనం (నవ్వుచూ) విజయంనాదే మైడియర్ బ్రదర్.

కరుణ- (ఆవేశంగా) విజయం నీదికాదు అరుణ్! శాంతి పరిశోధకులదే! ప్రపంచంలో వారికే స్థానం- శాంతికే స్థానం.

అరుణ్- (కోపంగా) శాంతి!— ప్రపంచంలో శాంతి ప్రవేశిస్తే ప్రపంచం సిరీవమైపోతుంది. మంచుగడ్డలా స్థంభించి పోతుంది. ప్రతిదేశం, ప్రతివ్యక్తి కోరేది విజయం,

కరుణ- లేదు. ప్రతిదేశపు ప్రజలు కోరేది శాంతి!

అరుణ్- ప్రజలు- సంస్కార రహితులు. విజయంవిలువ వారికే తెలుస్తుంది. (ఆమూఢప్రజతో నాకు పనిలేదు

కరుణ- మీబోటివారికంటే ఆమూఢ ప్రజలే నయం. వారికి

హృదయముంది.

అరుణ- పొరపడుతున్నావ్ కరుణా! మరకు కావలసినది దేశం,
ప్రపంచం.

కరుణ- ప్రజలే దేశం, ప్రజలే ప్రపంచం.

అరుణ- ప్రజలు—విజ్ఞానంలేని మట్టిజొమ్మలు, నాపరిశోధనలు
వారికోసం కాదు — సంస్కార హృదయములు కోరిక
విజయం. వారేదేశమై నా సరే వారికోసమే నాపరి
శోధన.

కరుణ- మీబోటి వారికంటే అజ్ఞానమైన కసాదీ, నయం
కసాయి జంతువును చంపుతాడు తన ఆహారం కోసం.
కానీ మీరు మానవులనే చంపుతారు పదవులకోసం,
కీర్తికోసం, డబ్బుకోసం.

అరుణ- (కోపంగా) కరుణా!

కరుణ- నీవు- మానవ మారణానికి ప్రయత్నించే ద్రోహివి. నీ!
నీవు నాసోదరుడవా!

అరుణ- ఆవు- కరుణా! ఆవు! నాకు కావలసింది ధనం—
నీవే కాదు. నీలాంటి వాళ్ళంతా నన్ను నిందించినా
నేకోరేది ధనం—యీ నాపరిశోధన విజయవంతమైంది.
నావాంఛ తీరుతుంది. ఏదేశమైనా నాపరిశోధన కోరు
తుంది. కొంటుంది. అమెరికా బహుమానం నాదే!—
(నవ్వుచూచి) నేల తొడి కారి నొత్తా! లక్షలు—ధనం—
(నవ్వి) విజయం కోసం పాటుబడి ఏదేశమైనా అడిగితే
యిచ్చేస్తా కొన్నిలక్షలకు.

కరుణ-అరుణ్ నా తల తిరుగుతుంది.

(ఆవేశంతో నాడే విజయం - నాడేవిజయము)

కరుణ- అబ్బ - అరుణ్ - చాలించుము మాట్లాడకు-అరుణ్
అరుణ్ (ఆవేశంగా నవ్వుచూ) సంస్కారులు కోరేది విజయం,
ప్రపంచం వుట్టింది విజయంలో! పెరిగింది విజయంలో,
ప్రపంచం కోరేది విజయం.

కరుణ- అరుణ్ !

అరుణ- ప్రపంచానికి విజయం లభిస్తుంది. నాకు ధనం (విక
టంగా నవ్వును.

కరుణ- అబ్బ (గాజునామాను పై పడును)

‘ అబ్బ’ (అన్నమాట ఏని శాంతికిరన్ తెరలో) కరుణా!
నే వస్తున్నా

అరుణ- నాకు కావలసింది! (ఆగి) అయ్యో! కరుణా! నెత్తురు-
గ్యాస్ బాటిల్ పగిలింది- ఎంతవని జరిగింది కరుణా!

(శాంతి ప్రవేశం)

శాంతి- అరుణ్ ఏమటిదంతా!- కరుణా! నా తమ్ముణ్ణిచేశావు
అరుణ్ ! అయ్యో (కరుణ) తలపగిలింది- (కోపంగా)
అరుణ్ నీ మారణ పరిశోధన సోదర రక్తంతో
పూర్తిగా విజయవంతమైంది గదూ!

అరుణ- శాంతి !

శాంతి- నీకు మానవ హృదయం లేదూ! నా తమ్ముడిని నీవే
బలిగొన్నావ్ ! నీ విజ్ఞానం పట్టుకొను డ్రిగ్గీలు ఇందు
కేనా! పలుకవేం ? నీ విజయవాంఛ- ధనతృప్తి

తీరిందా ! (కోపంగా)

అరుణ- శాంతీ ! ఆవు

శాంతి- నీ పరిశోధన మానవనాశనానికా ? శాంతికా ?

అరుణ- నాకు శాంతితో పనిలేదు. నే కోలేది విజయం,

శాంతి- (కోపంగా) విజయం సాధించి మీరేంచేస్తా నీ మానవ
శూన్యమైన మంటిగడ్డను.

అరుణ- మిగిలిన వారమే అనుభస్మాం! శాంతి నిండి ప్రపంచం
నీర్వీర్యమైపోతుంటే చూస్తూ పూగుకోలేదు. శాంతిని
నాశనంచేస్తా ! విజయానికి దోహదంచేస్తా !

శాంతి- (వికటంగా) విజయ- ఆవేశంగా) యిదుగో నీవిజయం.
యీ నెత్తురేగమా ? నీవు కోరే విజయఫలితం. నా
సోదరుని బలిగొన్న నీపరిశోధనా పరికరాలను సర్వ
నాశనంచేసి తీరుతా. యీ సామానంతా నా తమ్ముడు
కరుణ తన మరణంకోసం సిద్ధంచేశాడు- యీ సామా
నంతా నాశనంచేస్తా (వికటంగా నవ్వుచూ సామాను
పగులగొట్టును) (గాజుసామానులు పగిలిపోవుచునవ్వు)

అరుణ- (వికటంగా నవ్వి) శాంతీ ! బ్రద్దలు చేసేయ్ ! అన్ని
నాశనం చెయ్యి ! నా పరిశోధన యిదివరకే విజయ
వంతమైంది- నా హృదయంలోని పరిశోధనను నీవేం
నాశనం చేస్తావు ? (వ్యంగ్యంగా నవ్వుచుండును)

శాంతి- నిన్ను బలిఫేస్తా ! మానవద్రోహీ !- ఆగు- (అరుణ
పరుగెత్తబోవును శాంతికరణ్ అరుణను పట్టుకొనును
యిద్దరు పెనుగులాడుదురు.

శాంతి- ఆ- ఆపిష్టల్ అందుకోదలచావా! ఆహా నీకా ఆపిష్టల్ దొరికేది.

అరుణ్- ఊ (ఊచిల్ పై పిష్టల్ తీసి కొని) దొరికింది- (వికటంగానవ్వి) శాంతి పరిశోధనఫలితం (పిష్టల్ పేల్చును)

శాంతి- అబ్బా- అరుణ్ కల్పావా! ద్రోహి (వడిపోవును.)

అరుణ్- (వికటంగా నవ్వి) ఒక్క చీడపురుగు నాశనమైంది

శాంతి- శాంతి! కావాలట?

కరుణ- (నగంతేచి) శాంతీ! శాంతి! అయ్యో! ఎంతపనిచేశావు అరుణ్

(అరుణ్ వికటంగా నవ్వుచుండును)

కరుణ- అయ్యో ప్రళయచాన్సె పడిపోయ్యావా శాంతి! నీపరి శోధన ప్రభుత్వానికివ్వకుండానే పోయ్యావా! శాంతీ! (ఆవేశంగా) అరుణ్! నవ్వు- యింకానవ్వు- నాకు విజయం పూర్తిగా దొరికింది, శాంతి నీసోదరుడుకాడూ- రాక్షసుడూ! పలుకువేం! నీరక్తదాహం తీరిందా!

(అరుణ్ కిరణ్ వికటంగానవ్వుచూ వెళ్ళును.)

కరుణ- నీచుడూ! నవ్వుతూపోతున్నావా? (పిచ్చిగా నవ్వుచూ) శాంతీ! నన్ను వదిలిపోతున్నావా!

అన్నా- నేనూవస్తా ఆగు- నాశాంతి ప్రపంచమునకే
వెళ్ళిపోయాడు. నాశాంతి నేంచేశాడు? అరుణ్! నవ్వు
శాంతీ-రావూ! నేవస్తున్నా శాంతి (పిచ్చిగా నవ్వును.)
(పడిపోవును- అరుణ్ ప్రవేశం.)

అరుణ్- (దీనంగా) తమ్ముడా! కరుణా! శాంతీ! పలుకరు!
(పిచ్చిగా) శాంతీ! కరుణా! నాపై మీకుకోపమా!—
అయ్యో నన్ను ఒక్కణ్ణి వదిలి మీరిద్దరూ వెళ్ళి
పోయారా! శాంతీ! కరుణా నేనూమితో వస్తాను
ఆగమా! (పిచ్చిగా నవ్వుచూ) శాంతీ! నాదేవిజయం—
నాదే విజయం.

కరుణ- (చిన్నగా కండ్లుతెరిచిచూచి) అరుణ్ నీదావిజయం?
(కండ్లు మూయును.)

అరుణ్- కరుణా నాదిగాదు విజయం- శాంతిదే! కరుణా పల
కవూ! అయ్యో! (పెద్దగా) అంతా పోయారా! నన్ను
ఒక్కణ్ణిచేసి పోయారా! (పెద్దగా) శాంతీ!

సూరి- (ప్రవేశించి) అరుణ్ బాబూ! యిదేందిచూడు!
నెత్తురు-చూచి యిదేం ఘోరం బాబూ అమెరికా
కెళ్ళి చదివినఫలితం యిదేనా బాబూ!

అరుణ్- నాకు శాంతిగావాలి! (పెద్దగా) నాకు శాంతిగావాలి.

కరుణా! శాంతి! నేనూ మీ తో వస్తా- (పిమ్మల్ తో
కాల్చుకోని పడిపోయి) అబ్బా-శాంతి! నాకు శాంతి
గుండా దారా!

గుండా- కావాలి—అయ్యో! బాబూ! (కంప్లెక్సుమూయును)
కాల్చుకొన్నావా! అరుణ బాబూ! యిదంతా అయ్యో
మయంగా వుంది. నాశల తిరిగిపోతుంది, నేనుచూడ
లేను చిన్నప్పటినుండి యీముగ్గురిని నేపించి పెద్దచేశా!
చివరకు నాకండ్ల ఎదుటనే మరణించారు. శాంతిబాబూ
శాంతి శాంతి అంటూచచ్చారు. అరుణబాబూ మార
ణాయుధాన్ని కనిపెట్టాడు. ఆమారణాయుధమే యీ
కెర్రన్ వంశాన్ని మారణంచేసింది- మారణాయుధ
లతో కలిగేలాభం యిదే! శాంతి కావాలి. ప్రపంచా
నికి శాంతి కావాలి. విద్యేపాలతో మారణాయుధాల
సృష్టించి సర్వనాశనానికి దారితీస్తున్నారు- శాంతిరాదా
ప్రపంచానికి శాంతిరాదా!

గేయం

గుండా- రాదా!

శాంతి!

ప్రపంచానికే; ||రాదా||

యుద్ధజ్వాలల

కలలలోన

మరణించాలా ||రాదా||

మారణాయుధాల్

మారణహోమాల్

సమసిపొయ్యెడి

త్రోవేలేదా ||రాదా||

—o—

సంపూర్ణం.

దేశ ద్రోహి

[చరిత్ర నాగారముగ జేసుకొని కల్పించినది]

-: పాత్రలు :-

జయచంద్రుడు :-	కనోజరాజు
స్వర్ణరాజ్ :-	ఢిల్లీరాజు
హనుమాలిరాయుడు :-	ఢిల్లీరాజ్య సేనాపతి
మహమ్మద్ ఘోరి :-	తురుష్కరాజు
జఫ్లఖాన్ :-	ఘోరీ సేనానాయకుడు
ఇతర భటులు :-	రాజకుమారులు.

-: స్త్రీలు :-

రాణి సంయుక్త :-	కనోజరాజు కుమార్తె
సునీతి :-	సంయుక్త సేవకురాలు.

1 వ. రంగము

1 వ. దృశ్యము.

కనోజరాజకోట వచ్చనిమామిడి తోరణాలతో అలంకరింపబడి యుండును, యెచ్చటజూచిన మంగళవాయిద్యముల మోతలు వినబడుచుండును, రాజమందిరము కోలాహలముగి యుండును. దర్బారులో యెత్తె నసింహాసనముపై జయచంద్రుడు ఆసీనుడై యుండును. ప్రక్కన పదునారేడుల యువతి సర్వాలంకారతోభిరయయి కూర్చొనియుండును. సింహాసనమునుండి జయచంద్రుడు లేచి దర్బారుతోని రాజకుమారులనాదేశించి

నాఆహ్వానమంపిన తోడనే మీరందరు యీస్వయం వరమునకు దయచేసినందులకు నాధన్యవాదములు, ఇదిగో యీమె నాయేకై కవుత్రిక. సంయుక్త. యీరాజమందిరము లోని, రాజకిశోరములలో యేమొక్కనినై న వరించి, వివాహంబాడి, ధన్యతనొందుగాక!

అమ్మా! యిదిగోపూలహారము. సీవలచినవానిమెడలో వేయుము.

సం - (“సిగ్గుతో” తలవంచుకొని) నేవకురాలయిన సునీతి వెంటరాగ, మెట్లుదిగి ఒక్కొక్కరినిజూచుచు, మందగమనంతో పోవుచుండును. అదృష్టవశము గాశించిన ప్రతిరాజకుమారుడు, ఆమె తనను చాటి న ధువగనే, నిస్పృహతో, నిరాశయుక్తై చ తికిలబడును. వాకిలి కడ పరాభవముచేయుటకై శిలాప్రతిమనుజేసి, ద్వార

పాలకునిగ నియమించిన పృథ్వీరాజు ప్రతిమను గాంచి
(తనలో) ఔరా! నాతల్లి యెంతటి మూర్ఖుడు.
భారతవీరకిశోరమున కీ యవలసి నదా, యీహోటు.
(ఉద్దేశముతో) పూలమాల మెడలోపై చును.

జయచంద్రుడు- (ఆవేశంతో) ఛాచాలి! మూర్ఖురాలా! నా
కడుపు చెడబుట్టితివి. నాకు ఆగర్భశత్రువు,
నావాకిలి కాయుటకునైన అర్హతలేని ఆనీచుని
మెడలోనా నీవు పూలహారమువేయుట.

సం- తండ్రీ! అగ్రహింపకుము. నీయిష్టమువచ్చినవాని వలచి,
ఆతని మెడలో వేసుకొనుమని ఆజ్ఞ యిచ్చి తిగదా!

జయ - అంటే: నీచుడు, నాకు ఆగర్భశత్రువు, పై న దీపంలేని
ఆ నిర్జీవ ప్రతిమకా వేయవలసినది.

సం - తండ్రీ: అది శిల్పప్రతిమ అయినను, మనరాజమందిరము
లోని ప్రస్తుత జీవప్రతిమలకన్న తేజోవంతమైనది. నన్ను
ఆకర్షించినది. నేను వరించితిని నా మనోసుమము యిక
ఆతని యధీనము. దీనినెవ్వరూ తప్పింపజాలరు.

జయ! - ఛీ! వాచాలిని! నోరుమూయుము. కనోజరాజవంశ
కిరణ చంద్రికలకు మచ్చుతెచ్చి, నాకు తలవంపులు
త్రెస్తావా - బాల్యముచేత నీవాపనిని చేసితివని, ఊహించితిని.
కుమారీ- నీ యిచ్చవచ్చిన మరొకరిని వరించి సుఖం
పుము, అకారణముగ నాకోపదవాసలమునకు ఆహూతి
కాకుము.

సునీతీ! ఆ పూలహారమును తీయుము. (సునీతీతీయబోనును)

సం - అగుము నునీతి ! భారత వీరకిశోర కంఠహారము నందు
కొనుటకు, తగిన వీరనారియే సమర్థురాలు- నీవు సేవకు
రాలవు. ఆ ప్రతిమను అంటుకొనకుము. ఇది నా ఆజ్ఞ.
(నునీతి జెల్లముఖమూనై చి చూచుచుండును)

జయ - (తోకతోక్కిన తాచువలె మండిపడుచు) ఓసీ! అవివేకి,
నా కుమార్తెనని యింతదనుక సహించితిని. ఇటు
నూర్వ్యుడు, అటు పొడచినను, పరమ నీచుడైన పృథ్వీ
రాజు నాకల్లుడు కాజాలడు, ఓరీ! యెవడురాఅక్కడ!

భ - ప్రభూ ! ఆజ్ఞ.

జయ - యీ మూర్ఖురాలిని కారాగారమున బంధింపుమ
కామపిచాచి నెత్తికెక్కుటచే, కన్నతండ్రినయిన నన్ను
కూడఅవమానించుచున్నది. కనూజీసార్వభౌముని ఆజ్ఞ
తిరస్కార ఫలితమని, యేడ్చి, కృశించి, క్షమింపుమని
అడుగునంతవరకు, కారాగారమే దీనికి నివాసము.
అంతఃపురమునకు అర్హురాలు కాదు. ఊ-ము. పొండి!
(బయటనుండి, గుర్రపుడెక్కల చప్పుడు వినబడుటచే,
అందరు నివ్వెరపడి జూచుచుందురు. బయటనుండి
రణహాయూహుడై, శిరస్త్రాణము, కత్తి, డాలు
ధరించి, వీరరసముట్టివడ, దర్బారులోని రాజకుమారుల
తేరిసారజూచుచు పృథ్వీరాజ్ ప్రవేశించును.)

పు - మామా ! జయచంద్ర : ముద్దులకుమారి కివ్వవలసిక
శిక్షయేనా? ఢిల్లీ సార్వభౌమురాలు. రాజినయ్యుక్తకు
కారాగారమా నివాసము ? (అంటూ నయ్యుక్తను
గుర్రముపై నెక్కించుకొని దర్బారు నుద్దేశించి) ధైర్య

వీర శిరోమణులెవ్వరయినను, యెదుర్కొనవచ్చును.
(అంటూ పోయి తన గుడారమును జేరెను.)

2 వ పృథ్వీము

పృథ్వీరాజ్ శిబిరము

చుట్టూ భటులు కాపలా కాయుచుందురు. లోపల సంయుక్త కూర్చోని ఆలోచించుచుండును. వెనుకనుండి పృథ్వీరాజ్ ప్రవేశము.

పృ - దేవి! సగయుక్తా! యేమి విచారముగా నున్నదా?

సం - లేవప్రభూ! నా తండ్రి పొరబాటుకు చింతించుచున్నాను.

పృ - మామగారికి యేలనో, నాపయి అంత ఆగ్రహము.

సం - ఈవ్యా అవివేకములు పెనవేసుకొని పెరిగిన సంకచిత హృదయలకు, ఆగ్రహ, అనుగ్రహాలకు కారణములు యేమింటవి ప్రభూ!

పృ - నీ.తండ్రి యిష్టానుసారముగ, నీవు వేరొకనిని యేల వరింపవయితివి?

సం - మీ వీరవిహార గాధల విన్న, నా హృదయము యిది వరకే మీకంకితమయినది. అట్టిచో అన్యులవైపు దృష్టి యెట్లు మరలును. అనియునుగాక, భారత వీర నారి వరింపవలసిన, వీరపురుషుని వరించితిని. నా జీవితము ధన్యమయినది.

పృ - దేవి! నీవంటి వీరవత్నిని వివాహమాడుటచే, నాజీవితము ధన్యమయినది. నీవు నా హృదయరాజివి.

(ఇంతలో బయట రణకోలాహలములు వినిపిండును,
పృథ్వీరాజు ఆయుధమును దరించి,
ఓరీ! యెవడురా అక్కడ.

భ - ప్రభూ! శైలవు.

పృ - గుడారమును అతిజాగరూకులై చూడండి. లోపల

దేవి వంటిదిగా యున్నది. (హయము నక్కిపోవుచు)

(యుద్ధభూమితో జయచంద్రుడు, పృథ్వీరాజు ప్రవేశము)

జయచంద్రుడు - ఓరీ! చోరడా! భీదుని వగిది పరుగెత్తి తివి.

రమ్ము నీ వీచ మడంచెదను. ఆడదానిని గుర్రమెక్కిం

చుకొని పరుగెత్తుట, వీరత్వమా- ఓకిపంద- నిలు,నిలు

పృ - మామా! నిలువక నేనెక్కడికిని పారిపోవుట లేదు.

జరిగినదేదో జరిగినది. ఇప్పటికై నను అనుగ్రహించి,

మా కళ్యాణమును నీ చేతులమీదుగ జరిపి మన

రాజగౌరవముల కాపాడుము.

నీవెంత అంగలార్చినను సంయుక్త నా రాణి. బాగా

యోచించి కదనరంగమునకు దిగుము.

జ - ఆ! ఆలోచించితిని నీ కంఠమును నా కరవాలముతో

నరికి, ఆ రక్తవారిసుల, నా రాజవంశమునకు స్త్రీ మూల

కమున వచ్చిన మచ్చను మాపుకొందును. జడుడా!

కనూజ్ రాజచంద్రునకు అల్లుడగుటకు నీకు తగిన

అర్హత గలదా!

పృ - త్వరపడి, తదుపరి విచారించిన ప్రయోజనము లేదు,

యుద్ధము చేయుటయే నీ తలంపయినచో, నేనందుకు

సంసిద్ధుడనే. సంయుక్త ముఖము చూచి ఇంతవరకు

చెప్పితిని. ఢిల్లీ సార్వభౌము కరమకత్తుల తీవ్రత నీకు తెలియకపోలేదు.. పాపము ఈర్ష్యాభ్రాంతులచే నన్ను చంపుదునని కలలు గనుచున్నావు.

జ - సీచూడా ! నీతో సంభాషణ అనవసరము సిరూపు మాపి నా కుమారిని తెచ్చుకొందును - భటులారా రండు- బంధించుడు-వరుసును...

పు - పాపము ! వ్రన్మాదము- నేనేమి చేయగలను.

(యుద్ధము ముగియును. జయచంద్రుడు పారిపోవును. తిరిగిశిబిరమునకు ప్రవేశించి, వృద్ధిరాజ్ కుర్చీలో ఆసీనుడగును)

సం- ప్రభూ! ముగిసినదా యుద్ధము?

పు- ఆ! కనూజ్ రాజచంద్రుడు పలాయనమృతము పడించి నాడు. మనము నిర్విచారముగ ఢిల్లీకోటను చేరవచ్చును, ప్రియా! లోపల విచారమేమియు లేదుగదా!

సం- నాతండ్రి అవివేకమునకు తప్ప యింకేమియు విచారము లేదు.

పు- నీవు నాజయలక్ష్మివి. సంయుక్త- యిది నీ ప్రేమ బహుమానము.

తె ర వా లు ను,

2 వ రంగము

1 వ దృశ్యము.

(ఢిల్లీకోటలోని రాజమందిరము. రాణీ సంయుక్త సేవకురాలు సునీతి ప్రవేశము.)

సం- చెల్లీ! నీరాక మాతండ్రికి తెలియదా.

సునీతి- లేదు! రాణీ

సం- కన్వోజిలోని మన వారందరు క్షేమమా- నాతండ్రి యింకను ఆగ్రహముగానే యున్నాడా? లేక యేమయిన మార్పుకలిగెనా?

సునీతి- రాణీ! నీకు తెలియనిదేమున్నది. అల్లునిపై కక్షనీర్పు కొనుటకు పగబట్టిన నాగుబాము బుసకొట్టుతున్నట్లు, సమయముకొరకు వేచి యున్నాడు. పాపాణవ్రాస యుడు, యెప్పుడు నీ పేరును సహించుము తలంపడు. మీ వంశనాశనము చేయుదునని ప్రతిజ్ఞలు బూని యున్నాడు.

సం- అమంగళము శాంతించుగాక. నావిధి-కాదేని నాతండ్రికి నేనేమి అవకారమొసర్చితిని. నే వలచినవానిని వివాహ మాడుట తప్పా? స్త్రీజాతి యెంతనీచముగ పరిగణించి బడుచున్నది. కేవలము పురుషుల బానిసలగుటకే నృజింపబడితిమా- నీవు తిరిగివెళ్ళినప్పుడు మాతండ్రికి నాసమస్కారములు తెలుపుము.

సునీతి- చెల్లీ! నేను తిరిగివెళ్ళుటకు రాలేదు. నీవులేని ఆరాజ భవనము నాకు అరణ్యప్రదేశమయినది, నేను యిచ్చుటనే యుండును. అనుజ్ఞ.

(పుధ్వీరాజ్ ప్రవేశించును.)

ప్ర- సంయుక్తా! దీనికింతగా ఆమె బ్రతిమాలవలెనా

సం- సరే:

(ఇంతలో భటుడు లోనికి ప్రవేశించును)

భ - మహారాజా ! మనసేనాధిపతి హాహూలిరాయుడు
లోనికి అనుజ్ఞకై వేచియున్నాడు.

పు - సత్వరము లోనికి గొనిరమ్ము.
(సంయుక్త, సుసీతులు నిష్క్రమింతుదురు.)

హ - మహారాజునకు జయము! జయము!

పు - సేనాధిపా ! విశేషము లేమి.

హ - సూతన విశేషము లేమియు లేవుగాని ప్రభూ ! పరదేశీ
యుడు తురుష్కుడొకడు మనపై దగడ్డెత్త నున్నా
డని తెలియవచ్చినది,

పు - వాడెవరు ?

హ - వాడెనడో, ఘోరియట

పు - మనమిప్పుడేమి చేయదము

హ - తోడి రాజపుత్రుల హెచ్చరించి, మనకట్టుదిట్టములలో
మనముండిన వాడేమి చేయగలడు?

పు - అయినచో ! జయచంద్రుడు మనలో కలియునా ?

హ - కలియక యేమిచేయగలడు. పరదేశీయుల పాదముల
వ్రాలునా ? అయినను అందరితోపాటు కబురంపు
దము.

పు - తగు యత్నములో నుండుము,

హ - శేలవు: మహారాజా శేలవు.

2-వ దృశ్యము

స్థానేశ్వర యధ్యభూమి జయచంద్రుడు మినహా, రాజ
పుత్రులందరు యోకమైరి. కేభయసైన్యములు బారులు

తీరినవి.

(మహమ్మద్ ఘోరి శిబిరము, సేనాధిపతి జఫర్ లఖాన్ ప్రవేశము.)

జ - సర్కార్ : పృథ్వీరాజ్ కు సైన్యము మన సైన్యమున రెండింతలు వుండది సర్కార్ మనకి గెల్పు నమ్మకము తరు. వచ్చినదారి పటితే లాభం సర్కారు.

ఘోరి - మూమూచ్-బేకూఫ్-శుభం అంటూ యిద్దాన్ని వెళ్తు అశుభం పలుకుతావేమి. అరే! అల్లాదయ ముండాలిగాని, కాఫరులకి నీళ్ళు తాగించము.

జ - వాళ్ళకి మనం యేమి తాగిస్తామో గాని, సర్కార్ మనకి వాళ్లు తాగిస్తారే.

(భటుడు ప్రవేశించును.)

ఘోరి - రాజపుత్రుల సైన్యమును పూర్తిగా చూచితివా.

భటు - చూచాను సర్కార్. బహులచ్ఛల్ వుంది సర్కార్. అరే అల్లా యెక్కడిఘోడాలు, యెక్కడి యేనుగులు, యేమిర్దునం, నేలకి యీనినల్లు అయింది సర్కార్.

ఘోరి - బయట కత్తుల ధ్వని విసబడుతున్నది. ధైర్యము గ పోరాడండి కాఫరులచంపితిమా-అల్లా ఆనందపడతాడు. చచ్చితిమా స్వర్గము చేరుతాము. భటులందరిని పిలచి యేకంగా పోరండి. అల్లా మనకి సహాయము చేస్తాడు. ఊ - ము - దూకండి.

పృథ్వీరాజ్ శిబిరము - సేనాధిపతి ప్రవేశము.

ప్రభు - యీ ఘోరి సైన్యమును చూచి ఉచ్చితము మన భటుల సంపేనాను.

పృథ్వీ- తురుష్కులు అతిదైర్యము కలవారంటారు. మనము
శ్రీవముగా పోట్లాడాలి సుమా!

శీనాథి- వారిదైర్యమెంతవరకు ప్రభూ! నెత్తురుచూస్తే పరారవు
తారు. వారి పోరు, త్యాగము, నెత్తురు కనబడనంత
వరకే-

(భటుడు ప్రవేశించును.)

పృ- ఘోరీసైన్యమును పూర్తిగా చూచితివా?

భటుడు- చూచితిని మహారాజా- మనసైన్యములో సగ
ముండును. మన భారతవీర, కరకుకత్తుల రుచికొరకై
వేచియున్నది. ప్రభూ!

శీనాథి- సరియే! నీవుపోయి మనవారందరిని తగు జాగరూకతతో
తిరుగమని చెప్పుము- ప్రభూ! నేనందరి రాజపుత్రుల
గుడారములలోనికి పోయి హెచ్చరించి వచ్చెదను.
హిందూదేవాలయముల కొల్లగొట్టిన పరమనీచులు,
వీరికి తిరిగిబుద్ధిచెప్పి భారతదేశములో మరల అడుగు
పెట్టకుండ చేయవలెను, శేలవు.

(ఘోరీమైన పోరు జరుగుతుంది. మహమ్మదీయ సైన్యములు
చెల్లాచెదరయి పారిపోతవి. రక్తసిక్త ఖడ్గముతో వృధ్వరాజు
హాహూలీరాయుడు. మరికొందరు రాజపుత్రులు ప్రవేశింతురు.)

హా- ప్రభూ! ఘోరీ సీరుత్రాగినాడు, చూచితిరా- తురు
ష్కులు యెంతపిరికిపందలో- తురుష్కులు బింకములు
పల్కుటలేప్ప, క్రియాశూన్యులు. మనవీరదళము తురు
ష్కుల మస్తకముల నుగ్గుగావించినది.

పృథ్వీ- అంతయు సోమనాభశ్వరని కరుణాప్రభావము. తిలకమును ముక్కలుచేసి, మనీదుకువేసిన మహాపాపముల వూరక విడిచునా? స్వమతిమున్నకై ఆస్వమతి చేష్టపిద్దోహులు, అనుభవించుదగిన ఫలమిదే.

రాజపుత్రుడు- ఈజన్మలో మరల యిటు దండయాత్రరాదు.

2 వ- “చావునప్పి కన్నులొట్టపోయి” బయటపడినాడు,
(జయజయధ్వనలతో ఢిల్లీకోటను జేరుదురు.)

శీ వ. దృశ్యము.

(కనోజరాజభవనము - జయచంద్రుడు - ఆతని మంత్రి ప్రవేశము-)

జయ- విన్నావా? ఘోరి, ఓడిపోయి పారిపోయినాడట.

మంత్రి- అవునుప్రభు! సంకోషించుదగినవిషయము.

జయ- ఛీ. విచారింపదగిన విషయము పృథ్వీరాజు మరిణించినని విన్న సంతోషముగవుండి యుండెడిది.

మంత్రి- ప్రభువులు కోపముచే పలుకుచున్నారు కాని, పరదేశీయుల పాలన అంగీకరించునంతటి మూఁదులు కారు. విదేశీయుడైన, తురుష్కుడొకడు భారతదేశమును కొల్లగొట్టినాడన్న, మనకుమాత్రము తలవంపులుగాదా! ప్రభు!

జ- నిజమేకాని, పృథ్వీరాజుపయి పగతీర్చుటయే నా ఆశయము. అంతటితోకాని నాదవానలము ఆరిపోదు. పొరబాటు చేసితిని. నేను ఘోరికి సహాయము చేసి యుండవలసినది.

మంత్రి- ప్రభూ! స్వాధ్యముకోసము దేశమును మంటగల్పుతారా?
 జయ- దేశము, గిశము, నన్ను అవమానపరచిన నీచుని పగ
 సాధించుటే, నాపుద్దేశ్యము. యిప్పుడు మించిపోయిన
 దేమున్నది. తరిగి యుద్ధముచేయుదమని ఆతనికి కబు
 రింపుదును. యుద్ధరంగములో వృధ్వరాజ్ కళేబరమును
 చూచినగాని, నా ఆవేశం చల్లారదు. ఇదిగో మంత్రి
 సత్తమా. సీనోక చిన్ననని చేయవలసియున్నది, ఢిల్లీ
 సేనాధిపతి హుస్సాలిరాయుడు నాకు చిరపరిచితుడు.
 ఆతనిని యెట్లయిన యిచ్చటకు వచ్చుటకు తగినసన్నా
 హములుచేయుము.

మం- రాజధురంధరా! ఆలోచించి, కార్యమును ప్రారం
 భించుడు, కడకు కుమారినంయుక్తముఖమయినచూచి
 మన్నింపుము.

జయ- నాకు కుమార్తెలేదు. నామాట తిరస్కరించి, నన్ను
 అవమానపరచి, నాయశోజ్యోతి విచ్ఛేదమునకు మూల
 మైన కులట. సంయుక్తనా మన్నించుట. మంత్రి ఇందు
 నాకు యేమియు అడ్డము చెప్పవలదు. చాతనయిన
 చేయుము - లేదేని- నేనే స్వయముగ ప్రయత్నింతును.

మంత్రి- చిత్తము. దేవరవారి పుష్పపులుసు తిని, అన్యధా
 ప్రవర్తింతునా?

తెరవాలును.

౩ రంగము

1 వ. దృశ్యము.

(మహమ్మద్ ఘోరీ రాజభవనము. ఘోరీహనుకా...
వీలుస్తూ కూర్చోనియుంటాడు. చుట్టూ భటులు వుంటారు.
సేనాధిపతి జఫలఫఖాన్ ప్రక్కన ఆసీనుడయ్యుంటాడు.)

ఘోరీ- ఖాన్! చాలా అన్యాయం జరిగింది. తురుష్క-ప్రభువు
లకు యుద్ధములో పరాజయమా! మనవాళ్ళు, ఆస్తిస్య
మును చూచి భయపడ్డారేకాని, గట్టిగాపోట్లాడితే కా
దులు చిత్తయిపోయేవాళ్ళు.

జఫలఫ-సర్కార్! యెన్ని చెప్పినా రాజపుత్రుల క్రింద మనవని
నున్న. కాఫీర్ కత్తి తిప్పతుంటే, నాకి గుండెలు బరువె
క్కాయి సర్కార్. అరె మనిసికన్పడ్డాడ సర్కార్-ఈగ
లాగ యెగిరిపోతుంటే- బేటాకి పట్టుకుండేది యెక్కడ
సర్కార్.

ఘోరీ- అశే సైతాన్-నీయెడ్డె కొట్టింది. లేకపోతే, తప్పకుండా
గెల్చేవాళ్ళమే-ఘజ్నీచూడు-భారతదేశము మీదకు
వెళ్ళాడు అంటే. ధనరాసులతో తిరిగివచ్చేవాడు.

జఫ- జీ సర్కార్- కాని ఘజ్నీ ఒక్కడుఅయితే కబరస్తాన్
పోయేవాడు- రాజపుత్రులికి బుద్ధితక్కువవుండుట చేత
సర్కార్, ఒకరికి ఒకరు సహాయముచేయరు. అదినందు
చూచి మనవాళ్ళు యుద్ధముచేసి గెల్చారుసర్కార్.

ఘోరీ- యేమైననుసరే, మళ్ళి డండయాత్రచేసి, భారతదేశరత్న
గర్భమును కొల్లగొట్టి, మన ఖజానాలు నింపాలి.
అందాక నాకునిద్దరవట్టదు. యీపర్యాయము అల్లా

మనకు నిండాసహాయము చేస్తాడు.

(భటుడు ప్రవేశించి)

సర్కార్, మీకొరకై, యెవడో కాళ్ళరు వేచియున్నాడు.
ఘోరీ- అందర్నీ, బులావు,

కాఫీ- సలామ్ ఘోరీ సర్కారు.

ఘోరీ- యెవడు నీవు.

కాఫీ- మాది కనూజీ, జయచంద్ర భూపాలుడు పంపగ వచ్చితిని.
ప్రభువులకు యీవుత్తరమును అందజేయమని పంపి
నాడు.

ఘోరీ. (ఉత్తరము చేతికీతీనుకొని-) మాకు మీభాష రాదు.
యేమివాసాడో నీవేచదువుము.

కా- (ఉత్తరము విప్పి, చదువును.)

ఘోరీ సర్కారుకు సలాములు,

మీరు దండయాత్రచేసి ఓడిపోయి వెళ్ళి నది మొదలు
నృధ్వరాజు గర్వితుడై మాబోటిచిన్నరాజుల వేధించుచున్నాడు,
అతని బాధలసహింపలేక, మేమందరముకలిసి మీకు సహాయ
మొనర్చి, అతని మదమడంచదలచినాము కాబట్టి మీరు
యీసారి తగునై న్యముతో వచ్చి, ఢిల్లీ రాజ్యమును వట్టుకోవల
సినదిగా ప్రార్థించుచున్నాము. మీరు యిచ్చటకురాగనే మాకు
కలుగుచేసినయెడల- నేనువచ్చి మీతో స్వయముగ మాట్లా
చుదును.

మిత్రశ్రేయోభిలాషి

జయచంద్ర భూపాలుడు.

ఘోరీ- అచ్చాహై! ఖాన్. కాఫరుకు తగినమర్యాదల్ చేయి.

ఖాన్- మీరాజు మాకి మోసముచేయడుకదా.

కా- లేదు. బాబు (ఘోరీ నై వుజూచి) సర్కార్. నేను వెంటనే తిరిగిపోవలెను. మా ప్రభువు గు యేమిశ్రమ విచ్చారు.

ఘోరీ- మేము వెంటనే తగుసేసలతోవస్తాము. మీరాజునుకూడా తగుజాగ్రత్తతో వుండమనిచెప్పుము. మేము అక్కడకు రాగనే కబురుచేస్తాము.

కా- సలాముసర్కారు- పోయి వస్తాను. (నిష్క్రమించును.)

2 వ దృశ్యము.

(ఢిల్లీరాజధానము. పృథ్వీరాజు -సంయుక్త. ఆసీనులయి యుందురు.)

పృథ్వీ- దేవి! సంయుక్తా- మీతండ్రిగారు నావయి పగసాధించుటకు, తురుష్కులతో కలియ నున్నాడని వార్తలు వచ్చుచున్నవి! అవి యెంతవరకు నిజమో?

సం- యేమో! ప్రభు! యెందుకు నిజముకాకూడదు.

పృథ్వీ- అంతటి అవివేకియా?

సం- కన్నకూతురు, ప్రేమించి, వివాహమాడదలంచినందున కూతురుపై, అల్లునిపై కత్తికట్టుటకన్న అవివేకమేమిటి! ప్రభూ!

పృథ్వీ- కనూజీ రాజ వంశమునకు, తీరని మచ్చయని అయిన తలంపడా?

సం. మూగచిత్తునకు, ఆవేశమొచ్చిన తలంపులకు తానెక్కడిది ప్రభూ.

పృథ్వీ- కక్షసాధింపనొచ్చిన, తనకు తానయి యేల నాపయిరాకూడదు.

సం- అందుకు తగని అనమర్థజేకదా, అన్య ల సహాయము అపేక్షించునది.

పృథ్వీ- దేవీనీవువీరనారివి. నీమృదుమధురవాక్యములనాహృదయకుహరము చల్లబడినది. ప్రశాంతమయిన నీముఖాంబుజము నాహృదయములో హస్తకొందు నీవంటి భారత క్షత్రిగిరోమణిని నివాహమాడిన నాజీవితమే జీవితము ప్రేమా - ఏది.....

(భటుడు ప్రవేశించును.)

భటు- మహారాజా! హాహూలిరాయుడు లోనికి అనుజ్ఞకై వేచియున్నాడు.

పృథ్వీ- సత్వరము లోనికిగొనిరమ్మ.

(సంయుక్త సిమ్హాసనము.)

హా- జయము మహారాజ జయము.

పృథ్వీ- సేనాధిప! విశేషములేమి.

హా- మునుపు యుద్ధరంగమున ఓడిపోయి పారిపోయిన తురుష్కునకు, మరలదండయాత్రకు వచ్చుటకు గుండె యొక్కడిది ప్రభూ!

పృథ్వీ- నిజమో! అబద్ధమో, కాని, జయచంద్రుడు ఆతనికి కబురంపెనని తెలియుచున్నది.

హా- యేమొ నేనునమ్మజాలను! యెంత మూఁగు డయినను,
స్వార్థముకొరకు దేశద్రోహమొనర్చునా?

పృథ్వీ- పొరబడుచున్నావు ఆవేశపరునకు యుక్తాయుక్త విచ-
క్షణ యుండదు. ఆతనికి నాపై పగ సాధించుటే,
లక్ష్యము, తదుపరి ఫలితము ఆలోచించుటలేదు.

హా- ఏది యెట్లును దైవమున్నాడుకదా!

పృథ్వీ- సరియే- నీవు మరల రాజపుత్రులందరికి యీవార్త
నెరిగింపుము. ప్రాణములనయిన త్యజించి దేశగౌరవ
మును కాపాడవలెనని కబురంపుము.

హా- జయచంద్రునకు కూడానా?

పృథ్వీ- అవును మనతప్పులేకుండ కబురంపుటయే మంచిది.

హా- అయిన నేనేపోయి విశేషము లరసివచ్చుదును. నాకు
చిరపరిచితుడే, నాచేతనయినంతవరకు చెప్పిచూచెదను.

పృథ్వీ- ఘోరీ సైన్యముతో బయలుదేరి నాడని వింటిమి.
యీపాటికప్పుడే సగముదూరము వచ్చియుండును.

మంచిదే, సేనాధిపా! మూర్ఖజయచంద్రునితో యెట్లు
మనలుదువో, అతిజాగరూకుడనై తిరిగిరమ్ము.

హా- ప్రభూ! నాపై నీఅపారప్రేమ అట్లనిపించుచున్నది గాని,
నాకేమియు భయములేదు. శైలవు.

కి వ. దృశ్యము.

(కనోజి రాజభవనము. జయచంద్రుడు, ఢిల్లీ సేనాధిపతి
అసీనులయి యుండురు.)

హా- జయచంద్రా! నీవు పొరబడుచున్నావు.

జయ- నేను పొరబడుచున్నానని, నీవు పూహించుచున్నావు. అంతియేకాని, నేను పొరబడుటలేదు.

హా- పృథ్వీరాజుపై నీవెంత ఆగ్రహించుటకుగల కారణమేమి?

జయ- కారణమా! నీకు తెలియదా?

హా- నీకుమార్తెను తెచ్చెననియా?

జయ- అవును. దొంగపగిది- యెత్తుకొనిపోయినాడు. మారాజు వంశమునకు తీరని కళంకమును ఆపాదించినాడు.

హా- మీకు తెల్పియేతెచ్చెను గదా, ఆతనుచేసినది వీరోచితము- అదియునుగాక- సంయుక్త అతనిని మనసారప్రేమించినది, వరించినది, ఇందు పృథ్వీరాజు దోషమేమున్నది.

జయ- మేముచేయునదియు వీరోచితమే- పగసాధించుట తొత్రధర్మము కాదా?

హా- కాని, యిదియూ ధర్మము- అన్యదేశీయుని అడుగులకు మడుగులొత్తుచు, స్వదేశీయుని సాధించుటయూ తొత్రము. జయచంద్రా! తప్పటడుగులు వేయుచున్నావు. నీమూలమున మనభారత రాజపుత్ర సంశకౌరవములన్నియు మంటకలియును.

జయ- యేనాడు, నాకుమారిని, నా సమక్షమున, పృథ్వీరాజు యెత్తుకొనిపోయెనో? ఆనాడే నా రాజవంశకౌరవములన్నియు మంటకలిసెను. హహూలీరాయ! నీవెంత

చెప్పినను నామనను మారదు. నన్ను బాధించకుము.
నాకొనపూపిరి వున్నంతవరకు ఆతనిపై వగసాగింతును.
భగవంతుని నాక్షిగా ఇదినిశ్చయము. ఇందుకు తిరుగు
లేదు.

హ- అయిననరే! రాశిసంయుక్త మీకు ఒక్కమాట చెప్పి
మనినది. ఆలకింతువా!

జయ- ఆకళికిని మాటయే నాకవసరములేదు. శుమింపుము.

హ- నేచెప్పవలసినంతవరకు చెప్పితిని. తదానరి నీ యిష్టము.
బాగుగాయోచించి కర్తవ్యమును నిర్ణయించుకొనుము.
(నిష్క్రమించును.)

4 వ. దృశ్యము.

(ఘోరీసైన్యము బాదలుతీరి వుంటవి. కొంకరు రాజ
పుత్రులు, జయచంద్రుడు, తురుష్క-లతో వలుస్తారు, పృథ్వీ
రాజు సైన్యములు కోలాహలముగ వుంటవి. యీ రణకోలాహ
లము విన్న పృథ్వీరాజు యుద్ధరంగానికి బయలు దేరుతాడు.

(సంయుక్త పూలదండపశ్చరముతో ప్రవేశిస్తుంది.)

పృథ్వీ- దేవి. సంయుక్తా! యుద్ధరంగమున జయలక్ష్మి వరించు
నట్లు నన్ను ఆశీర్వదించి పంపు

సం- శామనాధీశ్వరుని కరుణాస్రవంతులు మనవయి పారునంత
వరకు, జయలక్ష్మి మిమ్మువిడువ జాలదు.

(కాళ్ళు కడగును- పూలహారము మెడలో వేయును.
నొసట తిలకము పెట్టును.)

పృథ్వీ- దేవి- నీశ్వర మనోదీక్షయే నాలంగరక్ష. ఇప్పటికే
ఆలశ్యమయినది, పోయివచ్చెద.

సం- నమస్కరించును. భారతాంబ మిమ్ము వెన్నంటి
కాపాడుగాక.....

(ఘోరమైన యుద్ధము జరుగుతూవుంటుంది. యుద్ధ
మధ్య భూమిలో, పృథ్వీరాజు, హాహాలిరాయుని ప్రవేశము.)

హా- ప్రభు! తురుష్కుల సైన్యములు - మన సైన్యమునకు
రెండింతలుండును.

పృథ్వీ- సైన్యముల తయ్యన్ని ను ధైర్యముండవలదా!

హా- సైన్యమును పురికొల్పి వచ్చెదను ప్రభూ!

పృథ్వీ- (తురుష్కుల నుగ్గుగావించుచున్న సైనికులమధ్య ప్రవేశిం
చి) అహా! భారతవీరులారా! స్వార్థమును విడనా
డుదు దేశగౌరవమును కాపాడుదు. ప్రాణములకై
వెనుదీయకడు- తురుష్కుల నుగ్గుగావింపుడు. శరీరము
లనిత్యములు. కర్తించుదికలు నిత్యములు. (అని లయ
కాలరుద్రునివలె తిరుగుచుండును.)

హా- తురుష్కుల సైన్యములు చెల్లాచెదురగుచున్నవి ప్రభూ.
జయలక్ష్మి ధిల్లీ సార్వభౌముని వరించివది.

(ధిటుడు ఆతురతగా ప్రవేశించి)

ప్రభూ! జయచంద్రుడు కోటలోనికి ప్రవేశించుటకు
రహస్యమార్గముల వెతుకుచున్నాడు.

పృథ్వీ- సేనాధిపా! నీవు కొంత సైన్యముతో ఆతనిని యెదు
ర్కొనుము.

హా- శేలవు ప్రభూ! మీరు మాత్రము జాగ్రత్తగా చూస్తున్నామెలంగుడు.

(జయచంద్రుని సైన్యమును సమీపించి)

జయచంద్రా! హరిహరిరాముడు దేవించియుండగనే ఢిల్లీకోట కుడ్యముల దాటగలవా, దేశద్రోహి- నిన్ను వధించి, అర్హకవాహినుల భారతాంబను అభిషేకించుదును.

జయ- మిత్రమా! నీకు నాకు యేమివైరము?

హా- నాప్రభువు పైని వైరము నాతో నైనను కాదా!

జయ- నీవు రాజపుత్రుడవయ్యి, నీకొకప్రభువు యొందుకు! ప్రభువుగ నీవేల ఢిల్లీని యేలరాదు.

హా- అధికారముకొరకు రాజద్రోహమొనరించ మందువా.

జయ- ఇందు రాజద్రోహమేమున్నది మిత్రమా. క్షత్రియుడవయ్యి, బ్రాహ్మణునియట్లు ధర్మసన్నాతు పల్కెదవేమి. ఇదిగో నామాట వింటివా, కేసీపాటికి ఢిల్లీరాజ్య సార్వభౌముడవు కాగలవు. మనదేశమును ఘోరీకి అప్పజెప్పినకదా దేశద్రోహము. పృథ్వీరాజసంతరము, ఘోరీని వచ్చినదారి నడిపింపక వదలుదుమా!

హా- నీవెన్ని చెప్పినను- నాహృదయము మాత్రము అట్టిసీత కార్యమునకు వొప్పుకొనుటకు శక్తించుచున్నది.

(ఢిల్లీ రాజమందిరము. సంయుక్త, సునీతులు ఆసీనులయి యుందురు. భటుడు ప్రవేశించును.)

సం- యుద్ధవిశేషములేమి.

భటు- అమ్మా! పోదు ఘోర మౌగ జరుగుచున్నది. మన సైన్యమును రెండుగచీల్చి, ఒకభాగమును కోట ప్రవేశింప ప్రయత్నించెడి జయచంద్రునిపైకి పంపుటచే, మన సైన్యము సన్నగిల్లినది. తురుష్కలము హెచ్చయినది. మనవీరులు ప్రాణముల త్రుణ్ణిపాయముగ నెంచి యుద్ధము చేయుచున్నారు. కాని, తురుష్క సైన్యములు విడతలదడువలె పెరుగుచున్నవి. మన సైన్యము నశించుచున్నది. జయము అసంభవమని దేవరవారు మీకు కబురంపినారు. రాజపుత్రవంశగౌరవముల కాపాడుకొను ప్రయత్నములో యుండుడని సందేశమంపినారు.

పం. హా! భారతవీరకళోరమా! పృథ్వీరాజభూపాలచంద్రమా నిన్ను తిరిగి దర్శించెడి భాగ్యమేలేదా? ఓయీ! ఢిల్లీ సామ్రాజ్య సార్వభౌమని కీర్తిచంద్రికలకు యెట్టిలోపమును రాసేయమని ప్రభువులకు చెప్పునా. సుసీతి! చితినిపేర్చి సిద్ధముగా యుంచుము. ఓయీ! యావృత్తరమును మాతృడికి అందజేయుము (నిష్క్రమించును.)

జయచంద్రుని శిబిరము.

భటు- ఇచ్చట జయచంద్ర భూపాలుడెవరు?

జయ- ఎవరునీవు? నేనే.

భటు- మహారాజా! ఢిల్లీసామ్రాజ్యదేవేరి మీకీయుత్తరము పంపినది.

జయ- యేది?

భటు- చేతికచ్చును.

జయ- (విప్పి చదువును)

తండ్రి?

నీవిత సంతచితహృదయడగుదువని చెప్పబడు తలగు
లేదు, నీవు రాజపుత్రవంశములో జనించిన ఒక పిరికిపండ్లవు.
తాతము నీలోనికించినది. నీఅల్లునిపై వగసాగుంచుటకు అన్య
దేశీయుని పాదములొత్తుటకు నీమనస్సెట్లు వచ్చెను. నీమన
రాజవంశము నీమూలకమున కశంకితమై, ఆచగ్రహితార్థాన్ని నీ
అపకీర్తికి గురియైనది, నీవగటి “దేశద్రోహిని” అండ్రియని
పిలచినను మహాపాతకమే? నీయీర్ష్యా ఆవేశాలకు, నీ పవిత్ర
ప్రేమకవితాన్ని, బలిచేయబోతున్నావు. ఇప్పటికైనను
యోచించి ఆత్మగౌరవమును నిలువజేస్తావొమ్మ.

ఇట్లు.

ఫిల్లీ సార్వభౌమురాలు.

(వెకిలిగ నవ్వుచు)

నాకొపము, పృథ్వీరాజు కళేబరమును కన్నలార
గాంచినగాని చల్లారదు- ఓరీ యెవడురా?

భటు- ప్రభూ శైలవు.

జయ- నేను ఘోరశిబిరమునకు పోవుచున్నాను. నేనుయిక్కడ
వున్నట్లుగనే హాహూలిరాయునకు సమ్మకము కల్గించు
చుండుడు.

యుద్ధరంగములో పృథ్వీరాజుకు బరిశేపోటు తగులును.

క్రిందికి వరుగును. జయచంద్రుడు కక్షతీరక బాకుతో పొడవ బోవును. వెనుకనుండి భటుడు ప్రవేశించి జయచంద్రుని పట్టుకొనును.

వృద్ధి- ఆవేదనతో! మామా జయచంద్రా! కృపుడయినను నీకక్షతీరెనా? ఆత్మగౌరవమును పాటింపక, తురుష్కునకు లోబడి దేశద్రోహివైతివి. నీమూలమున పవిత్రమైన ఢిల్లీసామ్రాజ్యము మహమ్మదీయుల వశము కాబోవుతున్నది. భారతాంబకు దాస్యశృంఖలను తగిలించావు. నిరపరాధి - ప్రేమమూర్తి - సంయుక్త కోపదవాసలము నిన్ను దహించక మానదు. స్వార్థుడవై జాతికి తీరని మచ్చ కల్పించి, చరిత్రలో ద్రోహివిగా సృష్టించుకున్నావు. ఈర్ష్యా, అవివేకములతో అంధుడవయి, ఢిల్లీ, కనూజీరాజవంశముల మర్యాదలు మంట గల్పావు. భారతదేశములో, రాజపుత్రుల, చక్రతగినులుగ చేశావు. యెప్పటికయిన పశ్చాత్తాప పడకమానవు.

.....

దేవీ...దేవి ..... సో మనాశీశ్వరా! యెన్నిజన్మముల కయినా, భారతభూమి నా మాతృభూమిగ అగునట్లు ప్రసాదించు తండ్రి - జై - స్వతంత్రభారతికి - జై !

PRINTED By THE
Navya Bharathi Press, Narasaraopet.

గ్రంథాలయోద్యక్షులకు, ఏకైతలకు ఒక మనవి.

చియ్య,

మాచే నూతనముగా ప్రారంభింపబడిన మా జనరల్ బుక్ స్టోర్సులో వివిధ సారస్వత గ్రంథములు, మత, ఆర్థిక, రాజకీయ, చారిత్రక, వైజ్ఞానిక, వేదాంతగ్రంథములు తెలుగు హిందీ, ఆంగ్లభాషలలో లభ్యమగునట్లు ఏర్పాట్లు చేయబడినవి.

అన్ని కంపెనీలవారిచే నూతనముగా ప్రచురించబడిన ప్రతి గ్రంథము మావద్ద స్టోరులో నుంచుటకు ఏర్పాట్లు చేయబడినవి. ఇవిగాక పరిధిగ్రంథకర్తలచే ప్రచురింపబడిన గ్రంథములు పంపినచో మా షోరూములో నుంచి తగిన ప్రచారము చేయగలము.

లైబ్రరీ నిర్వాహకులు, సారస్వతాభిమానులు, విద్యా సంస్థలవారు తమకు కావలసిన గ్రంథములన్నిటిని ఒకేతావున సేకరించుటకు ఘేము చేసిన యీ యేర్పాటునకు ప్రోత్సాహము, చేయూత నిచ్చెదరని విశ్వసించుచున్నాము.

మా బుక్ స్టోర్సు కొకపర్యాయము దయచేసి మీకు కావలసిన గ్రంథములన్ని నెన్నుకొన ప్రార్థించుచున్నాము. మీ గ్రంథాలయమునకు కావలసిన గ్రంథములను గురించిన వివరములు మాకు వ్రాసినచో జాబ్బువాయుదుము. పోస్టుద్వారా పంపు ఆర్డరుకూడా నెనువెంటనే రైలుద్వారాగాని, పోస్టుద్వారాగాని పంపుదుము.

ఆంధ్రా బుక్ హౌస్

జనరల్ బుక్ స్టోర్సు

అండు షో రూమ్, గుంటూరు.

ప్రొఫెయిటర్ : అమృతాదేవి.

సాహిత్యలతా గ్రంథమాల ప్రచురణలు

శ్రీ కొమరవోలు నాగభూషణరావుగారి రచనలు

- 1 గుహాహారులు — 1, 2 భాగాలు
- 2 ప్రతారణము (వరిశోధననలు)
- 3 హోమజ్వాల (నవల)

శ్రీ వావిలాల సోమయాజులుగారి రచనలు

- 1 నసంతనేన (నాటకం)
- 2 నాయకురాలు (నాటకం)
- 3 బ్యాచ్ వైతన్యం (నాటకం)

“అమరేంద్రగారి” రచనలు

- 1 ఆశాజ్యోతి (కథలసంపుటి)
- 2 కలకాదుసుమా! (అనువాదాలు)
- 3 పంజరం (కథలసంపుటి)
- 4 చక్రవర్తి (నేడిమో నాటికలు)

శ్రీ టి. వి. సీతారామారావుగారి రచన

సినిమాకళ

శ్రీ ఆచార్య కొండ్టి భట్టర్ గారి రచన

- 1 అగ్నిజ్వాల

ఆంధ్రా బుక్ హౌస్

గుంటూరు

